

શ્રી હર્ષપુષ્પામૃત જૈન ગ્રંથમાલા-૨૦૬

શ્રી મહાવીર જિનેન્દ્રાય નમઃ

શ્રી મણિબુદ્ધ્યાણંદહર્ષકર્પુરામૃતસૂરિભ્યો નમઃ

દેવકવ્ય

યાને

ચૈત્યકવ્ય

૦ લેખક ૦

પૂ. આચાર્ય દેવેશ

શ્રીમત્સાગરાનંદસૂરીશ્વરજી મહારાજ

૦ પ્રકાશિકા ૦

શ્રી હર્ષપુષ્પામૃત જૈન ગ્રંથમાલા

લાખાખાવળ-શાંતિપુરી (સૌરાષ્ટ્ર)

મૂલ્ય રૂ. ત્રણ

શ્રી હર્ષપુષ્પામૃત જૈન ગ્રંથમાલા-૨૦૬

શ્રી મહાવીર જિનેન્દ્રાય નમઃ

શ્રી-મણિબુદ્ધ્યાણંદહર્ષકર્પૂરામૃતસૂરિભ્યો નમઃ

દેવકવ્ય

યાને

ચૈત્યકવ્ય

૦ લેખક ૦

પૂ. આચાર્ય દેવેશ

શ્રીમત્સાગરાનંદસૂરીશ્વરજી મહારાજ

૦ પ્રકાશિકા ૦

શ્રી હર્ષપુષ્પામૃત જૈન ગ્રંથમાલા

લાખાખાવળ-શાંતિપુરી. (સૌરાષ્ટ્ર)

મૂલ્ય રૂ. ત્રણ

० પ્રકાશિકા ०

શ્રી હર્ષપુષ્પામૃત જૈન ગ્રંથમાલા

લાખાબાવળ

C/O. શ્રુતજ્ઞાન સવન

૪૫ દિગ્વિજય પ્લોટ ભામનગર

વીર સં વિ.સ. સંન પ્રથમ આવૃત્તિ
૨૫૧૫ ૨૦૪૫ ૧૯૮૬ નકલ ૧૦૦૦

૦ મુદ્રક ०

સુરેશ પ્રિન્ટરી : વડવાણ શહેર

ફોન : ૨૪૫૪૬

ઐ શબ્દ

જૈન ધર્મનો આધાર આજ્ઞા પ્રધાન જૈનશાસન છે અને તેની વ્યવસ્થા મહાપુરૂષો અનેક ગ્રંથોમાં વર્ણવી ગયા છે.

દેવદ્રવ્ય આદિ અંગે અને ગ્રંથો અને લખાણો દ્વારા સ્પષ્ટતા થયેલી છે. કલ્પના દ્વારા તુકકા લગાવનારાઓને તેના સ્પષ્ટ પ્રત્યુત્તરો નોંધાયા છે.

દેવદ્રવ્ય અને ચૈત્યદ્રવ્ય પુસ્તકમાં પૂ. આગમોદ્ધારક આ.ભ. શ્રી સાગરાનંદ-સૂરીશ્વરજી મહારાજએ અનેક પ્રશ્નોની સ્પષ્ટતા કરી છે તે ઉપયોગી હોવાથી પુસ્તક રૂપે પ્રગટ કરી છે.

તા. ૨૧-૭-૮૬ મહેતા મગનલાલ ચતુર્જી

વ્યવસ્થાપક

શ્રી હર્ષપુષ્પામૃત જૈન ગ્રંથમાલા
શાક મારકેટ સામે, જામનગર

અદ્ય વક્રુતવ્ય

જિન મંદિર જિન મૂર્તિ જિન આગમ અને ચતુર્વિધ સંઘ આ સાત ક્ષેત્રની વ્યવસ્થા માંડે જૈન ધર્મ ગ્રન્થોમાં વિશદ વર્ણન છે.

દેવદ્રવ્ય, તેની આવકના ઉપાયો, વ્યયના વિષયો અને તેના નિયમો વ્યવસ્થિત છે અને તેથી કલ્પનામાં, વિહરનારા કે ભોજન-પણથી તેમાં ફેરફાર કે આગપાછું કરવાની વાતો કરનારા કદી કાવ્યા નથી.

જ્યારે જ્યારે પ્રસંગ આવ્યા ત્યારે ત્યારે ધર્મશાસ્ત્રોને આધારે મહાપુરુષોએ સ્પષ્ટતા કરી છે પ.પૂ. આગમો દ્વારક આ. ભ. શ્રી સાગરાનંદસૂરીશ્વરજી મહારાજ સાહેબે ૬૦ વર્ષ પહેલાં આવી એક સ્પષ્ટતા આલેખી છે અને તેમાં દેવદ્રવ્ય આદિ અંગે કુતર્ક કરનારાઓને સચોટ સ્પષ્ટતાથી જવાબો આપ્યા છે આ બધા જવાબો આજે પણ એટલા જ ઉપયોગી છે.

વર્તમાનમાં ૨૦૪૪માં થયેલા મુનિ સંમેલને કલિપત દેવદ્રવ્યમાં આજની સ્વપ્ના આદિની બોલીઓ તથા પૂજા કલ્યાણક વિ.ની બોલીઓ લઈ જવાની તેમજ તેમાં જે અવ્યવસ્થા ઉભી થાય તેવી વાતો તેમના ઠરાવોમાં કરી છે તે સામે આ લેખમાં અનેક સ્પષ્ટતાઓ સમજવા મલે તેમ છે અને તેથી સને ૧૯૨૭ના ‘વીર શાસન’ના અંકોમાં આવેલો આ લેખ ‘જૈન શાસન’ અઠવાડિકમાં છપાયો છે.

આ લખાણ સૌ વિવેકીએ સમજવા જેવું હોવાથી તેની પુસ્તિકા રૂપે સંપાદન કરાયું છે જે વાંચી વિચારી સૌ શાસન માર્ગને વક્રાદાર બની અને ઉન્માર્ગથી દૂર રહી અને ઉન્માર્ગનો વિસ્તાર ન વધે તેની કાળજી રાખતાં થાઓ એજ અભિલાષા.

૨૦૪૫ અવાડ વદ ૬

ઓસવાળ યાત્રિક ગૃહ

પાલીતાણા

જિનેન્દ્રસૂરિ

शुद्धि पत्रक

पेज	लीटी	शुद्ध
६	१३	प्रद्योतनने
७	१	श्रीमान्
७	१७	नाण दब्बं
१२	१०	आ सडे
२२	१३	याडे द्रव्य
३०	१७	दट्ठूण
३१	४	मोक्खफला
३५	३	कृतं
३९	३	चैत्यद्रव्यं
३९	३	व० हिरण्य०
४६	४	मूल मे
५०	१६	महत्तरूपा
५१	६	०बीजादि०
६२	४	०बो हिलाहो
६७	१६	०प्रक्षेपेण

દેવદ્રવ્ય યાન ચૈત્યદ્રવ્ય

દેવદ્રવ્યની વૃદ્ધિ અને રક્ષણ એ
મહાન કર્તવ્યની સમજ

(લેખક પ. પૂ. આચાર્ય મહારાજ
દેવદ્રવ્યના પ્રખર હિમાયતી હતા. અને તેથી
દેવદ્રવ્ય વૃદ્ધિ અને રક્ષા માટે તેઓશ્રીએ
૧૯૮૯ માં દેવચંદ લાલભાઈ પુસ્તક ઉદ્ધાર
ફંડ તરફથી પ્રગટ થયેલ ‘સુરત ચૈત્ય પરિ-
પાટી’ પુસ્તકમાં સુંદર લખાણ કર્યું હતું.
તે લખાણ વીરશાસન સને ૧૯૨૭ ના
અંકોમાં પ્રગટ થયેલ તે અત્રે સાભાર
આપેલ છે જે આજના સંમેલનના નિર્ણયોના
સંદર્ભમાં ઘણું ઉપયોગી છે. સં.)

જૈનશાસન કી વૃદ્ધિ કરનેવાલા ઔર
જ્ઞાન દર્શન કા વિસ્તાર કરનેવાલા એસા
જિન દ્રવ્ય કો બદાનેવાલા જીવ તીર્થંકર-
પના પાતા હૈ ।

ઉપર કે મૂલ કે પાઠ સે વાચક જન સાફ ર સમજ સકે'ગે કે દેવદ્રવ્ય કે બઢાને મેં કિતનાં બડા ફલ હૈ, કયોંકિ જૈનશાસન મેં તીર્થ'કરપને કે સિવાય દૂસરા બડા પદ્ધતી નહી હૈ ઔર વહ પદ્ધ ઈસ ચૈત્ય-દ્રવ્યકી વૃદ્ધિ સે મિલતા હૈ, એસી શંકા નહીં કરની કે તીર્થ'કર નામ કર્મ બાંધને કે લિયે શાસ્ત્રકારોને અરિહંત આદિ ૨૦ પદ્ધં કા આરાધન હી કહા હૈ લેકિન વહાં દેવદ્રવ્ય વૃદ્ધિ કા ઉલ્લેખ નહીં હૈ, એસી શંકા નહીં કરને કા કારણ ચહ હૈ કે અરિહંતાદિ ૨૦ પદ્ધ કિ જિનકી આરાધના સે તીર્થ'કર ગોત્ર કા બન્ધ ઔર નિકાચન હોના તુમને લી માના હૈ ઉસમેં અરિહંત પદ્ધકી આરાધના મુખ્ય હૈ ઔર દેવદ્રવ્ય કી વૃદ્ધિ મુખ્યતા સે શ્રી અરિહંત ભગવાન કી ભક્તિ કે લિયે હી હૈ, તો અરિહંતકી ભક્તિ કે અધ્યવસાય સે દેવદ્રવ્ય બઢાને-આલા જીવ તીર્થ'કરપના પાવે ઉસમેં કૌનસે

તાજગુપ્ત કી ખાત હૈ । ઓર ઇસીસે હી
શાસ્ત્રકાર મહારાજ હરિભદ્ર સૂરિજી દેવ-
દ્રવ્ય વૃદ્ધિ કરનેવાલે જીવ કો તીર્થંકર નામ
ગોત્ર કા બન્ધ દિખાતે હૈ. વહ અતિશ-
યોક્તિ નહીં હૈ । દેવદ્રવ્ય બઢાનેવાલા
ઉત્કૃષ્ટાધ્યવસાય મેં હોવે તબ તીર્થંકરપના
પાવે, લેકિન મધ્યમ યા મન્ડ પરિણામ હોવે
તબ ભી ચૈત્ય ઓર ચૈત્યદ્રવ્યકા ઉપકાર
કરનેવાલા ગણધર પદવી ઓર પ્રત્યેક બુદ્ધ-
પના પાતા હૈ, દેખિયે વહ પાઠ-

ચેદ્યકુલગણસંઘે ઉચયારં

કુણદ્ જો અણાસંસી ।

પત્તેયવુદ્ધ - ગણહર

તિત્થયરો વાતઓ હોઈ ॥ ૪૧૯ ॥

ઇસ ગાથામેં શ્રીમાન હરિભદ્ર સૂરિજી
દર્શાતે હૈં કિ પૌદ્ગલિક ઇચ્છા વિનાકા
જીવ ચૈત્ય કુલગણ ઓર સંઘ કો જો સહાર
દેતા હૈ વહ પ્રત્યેકબુદ્ધપના પાતા હૈ યા

गणधरपना गाता है या आभिर में
तीर्थ'कर भी डोता है, आभीर में श्री
हरिभद्रसूरि७ महाराज दिखाते हैं के
कमसे कम परिणामवाला भी देवद्रव्य वृद्धि
करनेवाला ७व सुर असुर और मनुष्यका
पूज्य होकर कर्म रहित होकर मोक्ष जाता
है हेमो यड गाथा ।

परिणामविसेसेण एत्तो

अन्नयर भावमहिगम्म ।

सुरमणुयासुरमहिओ सिज्झति

जीवो धुयकिलेसो ।

परिणाम की तारतम्यता होने से कोण
भी जघन्य परिणाम से देवद्रव्य की वृद्धि
करनेवाला सुर असुर मनुष्य से पूजित होकर
कर्म रहित बनकर मोक्ष पाता है ।

अब सोचिये ! जिस देवद्रव्य की वृद्धि
से अरम शरीरीपना प्रत्येक पुद्गलपना गण-
धरपना और तीर्थ'करपना मिलता है उस

દેવદ્રવ્ય કી વૃદ્ધિ કરની વહ ઉરેક ભવ્યા-
ત્મા કી રૂઝ હૈ કિ નહી ? યહ દેવદ્રવ્ય કી
વૃદ્ધિ અલી હી હોતી હૈ એસા મત સમ-
ઝિયે, કિન્તુ શ્રીમાન મહાવીર મહારાજ કે
વખત ભી શ્રેણિક મહારાજ તીનોંહી કાલ
સુવર્ણ કે ૧૦૮ જવ સે ભગવાન કા પૂજન
કરકે દેવદ્રવ્ય ખઢાતે થે, ઇસ સોના કે
જવકે વિષય મેં મેતાય મુનિકા દષ્ટાંત
સભી ભવ્ય જીવોંકે ખયાલમેં હી હૈ
દેખિયે વહ આવશ્યક કા અધિકાર.

તત્થેવ રાયગિહે હિંડઈ, સુવર્ણકાર
ગિહમાગઓ, સોય સેગિએ સ સોવર્ણિયાણં
જવાળમટ્ઠસતં કરેઈ, ચેઈચ્છણિયાએ
પરિવાડિએ સેગિઓ કારેઈ તિસંજ્ઞં ।

મેતાય મુનિ વહાં રાજગૃહી મેં ગોચરી
ફિરતે હૈ સોની કે ઘર પર આયે, વહ
સુનાર શ્રેણિક રાજા કે ૧૦૮ જવ
સોનેકે કરતા હૈ કયોંકિ શ્રેણિક પરિપાટી

સે ચૈત્ય મેં પૂજન કે લિયે ત્રિકાલ ૧૦૮
જવ કરાતા હૈ.

ઇસી તંરહ સે શ્રીમાન મહાવીર મહા-
રાજ કે વખત મેં હી સિંધુસૌવીર કે મહા-
રાજ ઉદાયન રાજા કી મૂર્તિ કેા જીવિત
સ્વામી શ્રી મહાવીર મહારાજા કી પ્રતિમા
કે લિયે ચણ્ડપ્રદ્યોતનને બારહ હજાર ગાંવ
દિયે હૈ; દેખિયે વહ પાઠ-

વિદ્યુન્માલિકૃનાયૈ તુ,

પ્રતિમાયૈ મહીપતિઃ ।

પ્રદદૌ દ્વાદશ ગ્રામ-

સહસ્રાન્ શાસનેન સઃ ॥૬૦૬॥

યાને રાજા ચંડપ્રદ્યોતનને વિદ્યુન્માલી
દેવકી બનાઇ હુઇ જીવિત સ્વામી કી પ્રતિમા
કેા ૧૨ હજાર ગાંવ હુકમ સે દિયા । ઇતના
હી નહી લેકિન દૂર મેં વીતલયમેં રહી
હુઇ પ્રતિમા કે લિયે ભી દશપુર શહર દિયા.

દેવદ્રવ્ય કી વૃદ્ધિ જરુરી હૈ ઇસીલિયે

તો આચાર્ય શ્રીમન્ હરિભદ્રસૂરિજીને સમ્બોધ
 પ્રકરણ મેં કર્મીયા હૈ કિ જખતક દેવદ્રવ્ય
 કી વૃદ્ધિ નહી હોવે તખતક શ્રાવકકો અપના
 ધન નહી બઢાના ચાહિયે દેખિયે વહ પાઠ,
 પ્રદ્યોતોઽપિ વીતભય

પ્રતિમાયૈ વિશુદ્ધધીઃ ।

શાસનેન દશપુરં

દત્વાઽવન્તિકિપુરીમગાત્ ।૬૦૪।

યાને નિર્મલ બુદ્ધિવાલા ચન્ડપ્રદ્યોતન
 હુકમ સે વીતભયમેં રહીં હુઇ પ્રતિમા કો
 દશપુરનગર દેકર અવન્તિપુરી ગયા. ઇસ
 તરહ સે ચૈત્યોં કે લિયે ગાંવ દિયે જાતે થે
 ઇસસે હી ઉસકા હરણ હોને કા સંભવ
 દેખકર પંચકલ્પભાષ્યકારને ગાંવ ગૌ
 હિરણ્ય ઔર ક્ષેત્રકે લિયે સાધુકો પ્રયતન
 કરનેકા કહા હૈ ।

જિણદવ્વં નાણદત્તં

સહારણમાઙ્ઢ દવ્વસંગહણં ।

न करेइ जहकरेइनो

कुज्जा निययणप्पसंगं ॥३०॥

याने जण तके देवद्रव्य ज्ञानद्रव्य और साधारण द्रव्य का संग्रह (वृद्धि) न करे तब तक अपने धन की वृद्धि नहि करे और इसी तरह से करनेवाला ही भट्टा श्रावक तीर्थंकरपना पाता है, लेकिन इस विधि से विरुद्ध वर्त्तन करनेवाला याने अपना द्रव्य भट्टावे लेकिन देवद्रव्यादि नही भट्टावे—वह जब दुर्लभ भोद्धि होता है, दृष्टिये यह पाठ,

एवं तित्थयरत्तं

पावइ तप्पुण्णओ महसङ्को ।

इय विहीविबरीओ

जो सो दुल्लहबोहिओ भवइ ॥

याने उपर कहे मुज्ज देवद्रव्यकी वृद्धि करनेवाला जब देवद्रव्य की वृद्धि के पुण्य से तीर्थंकरपना पाता है, और औसी

વિધિ સે વિપરીત વર્તનેવાલા દુર્લભબોધિ
હોતા હૈ ।

ઇસ ઉપર કે પાઠ કે સોચતે માલુમ
હોગા કિ જો સાધુ લગવાન કી દ્રવ્ય પૂજા
કરે ઉસકો અપને પાસ દ્રવ્ય હોનેસે
મન્દિર કા હી દ્રવ્ય વાપરના પડે ઔર
યહ દોષ બડા હૈ ઔસા ગિન (માન) કર શ્રી
મહા નિશીથસૂત્ર મેં કર્મ્યા હૈ કિ,

સે ભાયવં જે ણં કેઈ સાહૂ વા સાહુણી
વા નિગ્ગંથે અણગારે દવ્વત્થયં કુજ્જા સે
ણં કિમાલવેજ્જા ? ગોયમા ! જે ણં કેઈ
સાહૂ વા સાહુણી વા નિગ્ગંથે અણગારે
દવ્વત્થયં કુજ્જા સે ણં અજણે વા અસં-
જણે વા દેવભોણે વા દેવચ્છેણે વા જાવ
ણં ઉમ્મગ્ગપણ્ણિણે વા દુરુજ્જિણ્ણસીલેણે
વા કુસીલેણે વા સચ્છંદયારિણે વા
આલવેજ્જા ॥ ૮૮ ॥

હે ભગવાન ! જો કોઈભી સાધુ યા સાધ્વી નિર્ઞાન્ય અનગાર દ્રવ્યસ્તવ કરે ઉનકો કયા કંહના ? ભગવાન ક્રમાતે હૈં કિ હે ગૌતમ ! જો કોઈભી સાધુ યા સાધ્વી નિર્ઞાન્ય અનગાર દ્રવ્યસ્તવ કરે તો ઉસકો અચત અસંચત દેવભોજ દેવાચક યાવત એકાન્ત ઉન્માર્ગ પતિત શીલ રહિત કુશીલ ઔર સ્વચ્છન્દ કંહના ॥૩૮॥

યાને જો નિર્ઞાન્ય હોકર ભગવાન કા પૂજન કરે તખલી વહ દેવભોજ હૈં યાને દેવભોજ હોના યહ સાધુ કે લિયે ખડા મેં ખડા દોષ હૈં ઔર ઇસીસે શ્રીમાન હરિભદ્ર સૂરિજ ચૈત્ય વાસકો ઔર દેવાદિ દ્રવ્ય કે ભોગ કે અધમાધમ દિખાતે હૈં ।

જિસ દેવદ્રવ્યકા ભક્ષણ યા ઉપયોગ કરના સાધુ કે લિયે ભી મનાઈ હૈં તો પીછે દુસરે કે લિયે કયા કંહના. ઔર ઇસી સે હી દેવ દ્રવ્ય કે અંશસે ખની હુધ વસ્તિ મેં ભી સાધુ કે રહનેસે હરદમ

પ્રાયશ્ચિત્ત બઢતા બતા હૈ. દેખિયે ?
હરિભદ્રસૂરિજીકા લેખ—

જિણદવ્વ—લેસજણિયં

ઠાણં જિણદવ્વભોયણં સવ્વં ।

સાહ્મિં ચઇયવ્વં

જઇ તંભિ વસિજ્જ પચ્છિત્તં ॥૧૦૮॥

છલ્લહુયં છગ્ગુરુયં

ભિન્નમાસો ય પઙ્ક દિણં જાવ ॥

કપ્પવિહારાઈ યં .

ભણિયં નિટ્ઠાગયં કપ્પે ॥૧૦૯॥

યાને દેવદ્રવ્ય કા લેશ માત્ર લી
જિસમેં લગા હો વૈસે સ્થાનકા યા
સર્વથા દેવદ્રવ્યકે સ્થાન કા પરિભોગ
સાધુ કે વર્જન કરના ચાહિયે- જો
સાધુ વૈસા સ્થાન નહીં છોડે તો ઉસ સાધુ
કે પહિલે દિન છે લઘુ દુસરે દિન છ ગુરુ
પિછે પ્રતિ દિન ભિન્ન માસ બઢતે ર

યાવત્કલ્પ વ્યવહાર મેં કહ્યા હુઆ ચરમ
પ્રાયશ્ચિત્ત યાને પારાંચિત પ્રાયશ્ચિત્ત
આ જાય તખં તક હરદમ પ્રાયશ્ચિત્ત બદતા
જાતા હૈ ।

ઉપર કે કથન સે સાફ હોજાતા હૈ
કિ દેવદ્રવ્ય સાધુ કે ઉપયોગ મેં કિસી
તરહ સે ભી નહીં આસકતા. કિતનેક લોગ
કહતે હૈ કિ સંઘ દેવદ્રવ્ય કિ વ્યવસ્થા
પલટા સકે યા દેવદ્રવ્ય સંઘ કે ઉપયોગ મેં
આસકે, યા સંઘ મિલકર ઉસ દેવદ્રવ્ય કા
દુસરા ઉપયોગ કર સકે, તો યહ ઉપર કહે
મુજબ કહને વાલે યા વૈસા કરને વાલે સંઘ
સે બાહર હી હૈ. ઓર વૈસે કે સંઘ કહને
કે લિયે શાસ્ત્રકાર સાફ ર મના કરતે હૈ.
દિખિયે ! વહ પાઠ :-

દેવાઈ દઘ્વભક્ષણ

તપ્પરા તહ ઉમગ્ગપક્ષકરા ॥

સાહુ જનાણ પઓસ-

કારિણં મા ભણહ સંઘં ॥૧૨૦॥

देवादि द्रव्य को लक्षण करने में तत्पर और उन्मार्ग का पक्ष करने वाले और साधु जन के द्वेषी जैसे को संध नहीं कहना ॥

धंस उपर के पाठ से साक्ष्य मादूम हो जायगा कि देवद्रव्य साधु साध्वी श्रावक या श्राविका अतुर्विध संध में से किसी का भी उपयोग में नहीं आ सकता है। धंसीसे उपदेशसप्ततिकाकारने सत्य ही कहा है कि “अेकत्रैव स्थाने देववित्तम्” याने देवद्रव्य का दूसरे किसी भी कार्य में उपयोग नहीं ले सकते हैं। किन्तु केवल अेत्य के लिये ही उसका उपयोग हो सकता है, देवद्रव्य का उपयोग दूसरे से न होवे और उसकी वृद्धि उपयुक्त कल को देने वाली है धंसीसे श्री धर्मसंग्रह श्राद्धविधि और उपदेशत्रासाह आदिने देवद्रव्य की वृद्धि करना यह अेक जरूरी वाषिंक कृत्य दिखाया है।

ઉપર કે લેખ સે દેવદ્રવ્ય કે બઢાના આહિયે. રક્ષિત રખના ઔર અપનને ભક્ષણ કરના નહીં ઔર દૂસરે સે હોને ભી દેના નહીં યહ બાત આપ સમજ ગયે હોંગે, લેકિન ઇસ જગહ પર શંકા હોગી કિ ઐસા ભંડાર બઢને સે ઉસકો ખાનેવાલે મિલતે હૈ ઔર વે દૂખ જાતે હૈ કે ઉસકો બઢાના હી નહીં, કિ જિસસે ખાનેવાલે કે દૂષિત હોને કા પ્રસંગ હી નહીં આવે ? લેકિન યહ શંકા અજ્ઞાનતાકી હી હૈ કયોંકિ ધર્મ પ્રગટ કરને સે નિન્ડવ ઔર ધર્મ કે અવર્ણવાદી ઉત્પન્ન હોતે હૈ ઔર અનન્ત સંસારી બનતે હૈ ઇસસે કયા તીર્થંકર ભગવાન કે ધર્મ પ્રગટ નહીં કરના ? એસે હી સાધુ હોને સે મિથ્યાત્વી લોંગ કર્મ બાંધતે હૈ તો કયા સાધુ નહીં હોના ? મન્દિર બનવાને સે ઔર પ્રતિમા કરાને સે હી મિથ્યાત્વીયોં કે કર્મ બંધન હોતા હૈ તો કયા મન્દિર ઔર પ્રતિમા નહીં

બનવાના ? હરગિજ નહીં, હુબને વાલે અધમ પરિણામ સે હુબ મરે ઇસસે તૌરનેકી ચાહના વાલે કે તૌરને કા સાધન છોડ દેના કભી ભી મુનાસિબ નહીં હૈ. જિસ રીતિ સે મહારાજ કુમારપાલ ઔર વસ્તુપાલ તેજપાલ મંત્રી ને કરોડો ર રૂપયા ખર્ચ કરકે જ્ઞાન ભંડાર બનવાયે થે, અભી ઉનમેં સે એક ભી પુસ્તક નહીં મિલતા હૈ ઔર ઇસી તરહ સે અબ ભી ક્રિયા જાતા જ્ઞાનોદ્ધાર આગે કે જમાને મેં નહીં દિખાઈ દેગા તો કયા યહ જ્ઞાનઉદ્ધાર અભી નહીં કરના ? હરગિજ નહીં, તૌરને કી ઇચ્છા-વાલે કે તૌરને કા સાધન જરૂર કરને કા હૈ પેશ્તર (પૂર્વક)કા સાધન વિનાશ પાતા હોવે ઉસકા રક્ષા કરના જરૂરી હૈ ઔર નયા સાધન ખડા કરના ઔર બઢાના ઉસકી ભી જરૂરત હૈ તો ઇસસે પેશ્તર (પૂર્વ) કે દેવદ્રવ્ય કા નાશ હો ગયા દેખકર દેવદ્રવ્ય કી વૃદ્ધિ મેં પીછા નહીં હટના ચાહિએ. એક પુત્ર-

કા મરણ દેખકર દુસરે પુત્ર કો નહીં
 બઢાના યા પોષણ નહીં કરના યહ દુનિયા
 કે વ્યવહાર' સે ભી બાહર હૈ. ઇસસે દેવ-
 દ્રવ્ય કી વૃદ્ધિકો ઉપર લિખા હુઆ ફલ
 સમજકર ભવ્ય જીવોકો દેવદ્રવ્યકી વૃદ્ધિ
 જરૂર કરની ચાહિયે । દેવદ્રવ્ય કી વૃદ્ધિ
 રક્ષા મંજુર હોને પરભી કિતનેક ઐસા
 કહતે હૈ' કિ અવિધિ સે દેવદ્રવ્ય બઢાને
 મેં ભી અનન્ત સંસારકી વૃદ્ધિ હૈ ।
 શ્રીમાન હરિભદ્રસૂરિજીને હી કહા હૈ કિ
 જિણવર આણારહિયં

बद्धारंतायि केऽपि जिणदध्व ।

बुड्ढंति भवसमुद्रे

मूढा मोहेण अज्ञाणी ॥१०२॥

યાને જિનેશ્વર મહારાજ કી આજ્ઞા કે
 રહિતપને કઇ અજ્ઞાની મોહ સે મુઝાયે હુએ
 દેવદ્રવ્ય કો બઢાતે હુએ સંસાર સમુદ્ર મેં
 ડુબતે હૈ' તો ઇસસેં માલૂમ હોતા કિ
 દેવદ્રવ્ય વિધિસે બઢાના ચાહિયે.

યહ કહના સમ્યા હૈ, કોઈલી કાર્ય
 વિધિ સિવાય ફલ નહીં હેતા હૈ, લેકિન
 ઇસકા મતલબ યહ નહીં હૈ કિ અસલવસ્તુ
 કો છોડ દેના. કચેંકિ દાન, શીલ, તપ,
 વ્રત, પરચક્રખાણુ, પૂજા, પ્રભાવના,
 પીપધ, પ્રતિષ્ઠા ઔર તીર્થયાત્રા વિ-
 ગેરે સખાહી ધર્મકૃત્ય વિધિસે હી ફલ
 દેનેવાલે હૈ, ઔર અવિધિ સે કરને
 મેં આવે તો ફળાનેવાલે હૈં. લેકિન
 ઇસ સે ધર્મ કૃત્ય કી ઉપેક્ષા કરને-
 વાલા તો જરૂરહીં ફળેગા. અવિધિસે
 ક્રિયા હુઆ ભોજન ભી અજીણું કરતા
 હૈ લેકિન સર્વથા ભોજન ત્યાગ કરને-
 વાલા મનુષ્ય યા પ્રાણી અપને જીવન
 કો ભી નહીં ટિકા સકતા હૈ ।
 ઔર જિનેશ્વર મહારાજ કી આજ્ઞા રહિત
 દેવદ્રવ્ય કા ખદાના કિસકા નામ ? કયા
 મંદિર મેં રોકડ દ્રવ્ય દેના, સોના ચાંદી
 દેના. ગાંવગ્રામ દેના, ક્ષેત્ર ઘર વગેરે દેના,

ઇસકેા કિસી ભી જગહ શાસ્ત્રો મેં મનાઈ
 હૈ ? કોઈ ભી શાસ્ત્ર કા જનકાર ઐ સી
 ખાત નહીં, કહ સકતા હૈ. ક્યોંકિ ઉપર
 દિયે હુએ શાસ્ત્રોં કે પ્રમાણોં સે હી સુવર્ણાદિ
 ઔર આમાદિ દેને કા નિશ્ચિત હુઆ હૈ ।
 ઇસસે યહ ભી સિદ્ધ હુઆ કિ
 અપની તરફ સે આમાદિ સુવર્ણ આદિ દેકર
 દેવદ્રવ્ય કી વૃદ્ધિ કરની ચાહિયે. જિસ
 તરફ સે ગામ આદિ દેકર વૃદ્ધિ
 હોતી હૈ ઉસી તરફ સે ઉછામણી
 (બોલી) યાને બોલી સે હી દેવદ્રવ્ય
 કી વૃદ્ધિ કરની વો સુનાસિખ નહીં હૈ ?

ઉછામણી યા બોલી કરના વહ
 શ્વેતામ્બર કેા હી માન્ય હૈ ઐસા
 નહીં કિન્તુ દિગમ્બરોકેા ભી માન્ય
 હૈ, અન્યથા ગિરનારજી તીર્થકે વિ-
 વાદ મેં દિગમ્બર લોક યહ ખાત
 કૈસે માન્ય કરતે કિ જ્યાદા બોલી
 બોલે ઉસી કા તીર્થ ગિનના ? ઔર

વહ બાત તો સુકૃતસાગર આદિ ગન્થો
 મેં પ્રસિદ્ધ હી હૈ કિ છપ્પનધડી સોના
 બોલકર પેથડશાને ગિરનારજી તીર્થ કે
 રવેતામ્બર બનાયા ઔર ઉસ વક્ત દિગમ્બરોં
 ને મંજુર ભી ક્રિયા-રાજ કુમારપાલ ને
 ભી સિદ્ધાચલજી પર ઇન્દ્રમાલા કી ઉછામણી
 કી, વાગ્લટ ને ભી ઉછામણી કી, શ્રી રત્ન-
 શેખર સૂરીશ્વરજી મહારાજ ને ઉછા-
 મણી સે આરતી આદિ કરને કા કહા.

ઇતના હી નહીં લેકિન શ્રાદ્ધવિધિ મેં ભી
 “યદા ચ યેન યાવતા માલા પરિધાપ-
 નાદિ કૃતં તદા તાવદ્દેવાદિ દ્રવ્યં જાતં”

યાને માલાકી ઉછામણી મેં જિસ વક્ત બોલને
 મેં આયા ઉસી વક્ત સે વહ બોલા હુઆ દ્રવ્ય
 દેવદ્રવ્ય ગિના જાવે યાને ઉસમેં સે કુછભી
 અંશ દુસરે ખાતે મેં લે, જાવે નહીં,
 જિતનીં ઉછામણી હી હો વહ સખ દેવદ્રવ્ય
 હી હૈ. ઇસ સ્થાન પર સોચના ચાહિયે
 કિ સંધ કે બહાને સે લી હુઇ માલા કી

ભી ઉછામણી દેવદ્રવ્ય હોવે ઔર ઉપધાન
 કિ જો જ્ઞાન કે આરાધન કે લિયે હોતે હૈ.
 ઉસમેં ભી ખોલા હુઆ દ્રવ્ય દેવદ્રવ્ય હોવે
 તો પીછે, ખુદ ભગવાન કે આલમ્બન સે
 હી ઔર ભગવાન કી માતા કે આયે હુએ
 સ્વપ્ન ઔર ભગવાન કે હી પાલને કા
 દ્રવ્ય હુસરે ખાતે મેં કૈસે જાવે ? ઔર
 એસા નહીં કહના ચાહિયે કિ કેવલજ્ઞાનો-
 પણા કે બાદ હી દેવપના હૈ કયોંકે એસા
 કહને સે તો તીર્થંકર મહારાજ કે જ્ઞાન
 ઔર નિર્વાણ દોનોં હી કહયાણુક હોંગે,
 ચ્યવન, જન્મ ઔર દીક્ષા યે તીનોં કહયાણુક
 ઉઠ જાયેંગે, ભગવાન કા દીયા હુવા સંવ-
 ચ્છરી દાન આદિ તો ભગવાનને હી અપને
 કલ્પ સે દિયા હૈ. ઇસસે હરજ નહીં કરેગા.
 જેસે દીક્ષા લેનેવાલા ગુરૂ આદિ સે સખ
 ઉપકરણ લેવે, લેકિન દૂસરા ચોરને વાલા
 તો નરકાદિકગતિ કા હી અધિકારી બને.
 કયા મહાવીર મહારાજકો ખંચપનેમેં ઔર

છત્રસ્થપને મેં ઉપસર્ગ કરને વાલે જિને-
શ્વરકી આશાતના કરને વાલે નહીં હુએ ?
શાસ્ત્રકાર મહારાજ તો રચવન સે હી જિન-
પને કા નમસ્કારાદિ કાર્ય કરમાતે હૈ,

હેમચન્દ્ર મહારાજ ધર્મધોષસૂરિજી
સ્તનશેખરસૂરિજી માનવિજયોપાધ્યાય વિગૈરઃ
મહાનુભાવ કયા જિનેશ્વર મહારાજકી
આજ્ઞાસે વિરૂદ્ધ વર્તનવાલે ઔર કહને વાલે
થે ? એસા કહને કે હિમ્મત ભવભીરૂ
જીવ તો કબી નહીં કર સકતા હૈ. કિતને
કા કહના હૈ કિ પ્રતિક્રમણ કી બોલી સાધા-
રણ ખાતે મેં લેખને કા વિજયસેનસૂરિજીને
ફર્માયા હૈ, તો યહ ખાત સચ્ચી હૈ,
લેકિન યહ સાધારણ શબ્દ અભી ચાલુ કે
દેવદ્રવ્યલુપકરને કલ્પિત કિયે સાધારણ
ખાતે કે લિયે નહીં હૈ કિન્તુ મંદિર કે
સાધારણ કે લિયે હી હૈ. દેખિયે ! શ્રીમાન્
હીરસૂરિજી કયા કહતે હૈ ।

“ક્વાપિ ક્વાપિ તદભાવે જિનભવનાદિ
નિર્વાહાસમ્ભવેન નિવારયિતુમશક્યમિતિ”

યાને કિસી ર જગહ પર પ્રતિક્રમ-
ણાદિ બોલી કે દ્રવ્ય સિવાય જિનભવ-
નાદિક કા નિર્વાહ હી નહીં હોતા
ઇસસે નિવારણ કરના અશક્ય હૈ ।
વાચક જન સોચેજે કિ જખ પ્રતિક્રમ-
ણાદિ બોલી કા દ્રવ્ય ભી જિનભવન કે
લિયે હી રખા ગયા હૈ તો પીછે વહ
દ્રવ્ય દેવદ્રવ્ય યા દેવ કા સાધારણ દ્રવ્ય
હી હોવે લેકિન શ્રાવક કે લડૂઠૂ ખાને યા
સાધુ કે મૌજ મજા ઉઠાને કે કામ મેં
યહ વ્ય કહાં સે આવે ?

કિતનેક કા કહના હૈ કિ હીરસૂરિજી
ને ઉછામણી કરની યહ સુવિહિત
આચરણા સે નહીં હૈ ઐસા કહના હૈ ।
તો યહ ખાત બિહુલ ગલત હૈ, ક્યોંકિ
હેમચન્દ્રસૂરિ મહારાજ સરીજે યાવત્ રતન-

શેખરસૂરિજી કેા વે શ્રીમાન્ હીરસૂરિજી
 કભી ભી અસુવિહિત નહીં ગિને. અસલ
 મેં જૈસા આજકલ મારવાડાદિ દેશોં
 મેં સામાયિક ઉચ્ચારણુ કરને ખાદ ઘી
 ખોલકર આદેશ દિયે જાતે હૈં ઐસે
 રિવાજ કે લિયે શ્રીમાન્ હીરસૂરિજીને
 કર્મયા હૈં ઐર ઇસીસે હી વહાં પર
 પ્રતિકમણાદિ આદેશ એસા કહા હૈં ઐર
 સુવિહિતોં કે લિયે કહા હૈં યાને સામાયિક
 લેને ખાદ ખોલી કરની, સાધુકે આદેશ
 દેના ઐર વહ ધી. કી વૃદ્ધિ કે હિસાબ
 સે દેના યહ સુવિહિતોં કે ઠીક નહીં
 માલુમ હોતા. જહાં પર વિશેષ આદેશ
 વિશિષ્ટ પુરૂષ કે લિયે કહા હૈં. વહાં પર
 સર્વ આદેશ કે લિયે ઐર સભી અવસ્થા
 કે લિયે લગા દેના યહ અકલમંદી કા કામ
 નહીં હૈં !

કિતનેક કા યહ કહના હૈં કિ ભગવાન
 શ્રી પૂજા આરતી વિગેરઃ ભક્તિ રૂપ ધર્મ

હૈ, ઔર ઉસમેં દ્રવ્ય સે સમ્બન્ધ રખના
 ઔર દ્રવ્ય વાલે કે જ્યાદા લાભ હેના
 કિસી તરહ સે મુનાસિબ નહી હૈ—લેકિન
 એસા કહનાં ચહ લી શાસ્ત્ર સે વિરૂદ્ધ હૈ
 ક્યોંકિ ખુદ જિનેશ્વર મહારાજ કે જન્મા-
 લિષેક આદિ મેં અચ્યુતેન્દ્રાદિ ઇન્દ્રોં કે
 અનુક્રમ સે હી અલિષેક હોતે હૈ. તો કયા
 વે અલિષેક દ્રવ્ય કી અપેક્ષા સે નહીં હૈ?

વહાં પર તો દેવદ્રવ્ય કી વૃદ્ધિ કા
 નહીં હોને પર કેવલ અપની અપની
 અધિક ઠકુરાઈ સે હી પેશતર અલિષેક કરતે
 હૈ. ઇસી રીતિસે ખુદ ભગવાનકે સમવસરણુ
 મેં લી અદ્યક્ષદિ વાલા દેવ મહર્ષિક દેવ
 સે પીછે જોઠતા હૈ ઔર અદ્યક્ષ વાલા
 દેવતા પીછે આવે તો મહર્ષિક કે નમ-
 સ્કાર કરતા હુવા આતા હૈ. ઔર મહર્ષિક
 જાવે ઉસ વકત લી અદ્યક્ષદિ દેવતા નમ-
 સ્કાર કરતે હૈ. અબ દેખિયે ! ખુદ ભાવ
 તીર્થ"કર કી ભક્તિ કે વખત લી અપની

સ્વતંત્ર ઋદ્ધિ કી મહત્તાભી અપેક્ષા રખતી
 હૈ ઔર વહી અપેક્ષા શાસ્ત્રકાર ને ભી
 સ્વીકાર કી હૈ તો પીછે દ્રવ્યભક્તિ મેં
 દેવદ્રવ્ય બદાને વાલે કા સમ્બન્ધ હી નહીં
 હૈ યહ કહના કૈસે સમ્બા હોગા ? ઋદ્ધિ-
 માનોંકે લિયે ખુદ આચાર્યાદિક કો ભી
 આવશ્યક ક્રિયા કા નિયમિત ટાઇમ મેં સે
 ભી ઉપદેશ કે લિયે વખત નિકાલના
 શાસ્ત્રકાર કર્માતે હૈ, ધતના હી નહીં કિન્તુ
 ભાવસ્તવરૂપ દીક્ષા કે બાદ ઉપસ્થાપના કે
 વિષય મેં શાસ્ત્રકાર કર્માતે હૈં કિ રાજા
 ઔર પ્રધાન શેઠ ઔર વાણીતર, રાણી ઔર
 અમાત્ય કી ઔરત સાથ ર દીક્ષિત હોવે
 તો પ્રધાન વિગૈરે વહી દીક્ષા કે લિયે
 લાયક હોજાને પરભી રાજાદિક કે લિયે
 રકના. જબ ભાવસ્તવમેં યહ દ્રવ્યકા પ્રભાવ
 માના ગયા હૈ તો પીછે ઉત્સર્પણ સે
 અધિક દ્રવ્ય ચૈત્ય મેં દેને વાલા પ્રથમ
 અધિકારી હોવે ઉસમેં કયા આશ્ચર્ય હૈ ?

ਕਿਤਨੇਕ ਕਾ ਧੜ ਕੁਛਨਾ ਭੈ ਕਿ ਏਵਦਰੋਧ
 ਕੀ ਕੁਛਪਨਾ ਓਹ ਏਵੇ ਔਰ ਸਾਧਾਰਣ
 ਕੀ ਕੁਛਪਨਾ ਕਰ ਕੇ ਲਗਵਾਨ ਕੀ ਪੂਜ
 ਆਦਿਕਕੀ ਭੋਲੀ ਕਰਾਵੇ ਤੇ ਪੀਓ ਵਡ
 ਦਰੋਧ ਸਾਧਾਰਣ ਆਤੇ ਮੇਂ ਲੇ ਜਾਵੇ ਤੇ
 ਕਯਾ ਭਯੰ ਭੈ ?

ਲੇਕਿਨ ਧੜ ਕੁਛਨਾ ਭੀ ਗਲਤ ਭੈ
 ਕਯੋਂਕਿ ਧੇਸ਼ਤਰ ਕੇ ਆਚਾਰ੍ਯ, ਮੁਨਿ
 ਔਰ ਸ਼੍ਰੀਸਾਂਘ ਨੇ ਜੇ ਭੋਲੀ ਏਵਦਰੋਧ
 ਕੇ ਲਿਯੇ ਭੀ ਸੁਝ ਕੀ ਭੈ ਉਸ ਭੋਲੀ
 ਕਾ ਪਲਟਾ ਏਨਾ ਵਡ ਏਵਦਰੋਧ ਕੀ
 ਆਵਕ ਤੋਡ ਏਨੇ ਕਾ ਭੀ ਭੈ ਔਰ ਏਵ-
 ਦਰੋਧ ਕੀ ਆਵਕ ਤੋਡਨੇਵਾਲੇ ਕੇ ਲਿਯੇ
 ਸਾਸ਼ਤ੍ਰਕਾਰ ਕਯਾ ਕਰਮਾਤੇ ਭੈ ? ਏਭਿਯੇ

ਆਯਾਣ ਜੋ ਮੰਜੜ,

ਪਡਿਥਣ ਧਣ ਨ ਦੇੜ ਦੇਵਸਸ ।

ਨਸਸੰਤੰ ਸਮੁਵਿਕਲ੍ਵੈ

ਸੋ ਵਿਹੁ ਪਰਿਭਸਮੜ ਸੰਸਾਰੇ ॥

ਜੇ ਮਨੁਘ ਏਵਦਰੋਧ ਕੀ ਆਵਕ ਕੇ।

ભાંગતા હૈ, મંજુર ક્રિયા હુઆ ધન
 નહીં દેતા હૈ યા ભાંગને વાલે ઓર
 નહીં દેને વાલે કી ઉપેક્ષા કરતા હૈ.
 વહલી સંસાર મે રહતા હૈ. દેખિયે !
 ઇસ હરિભદ્રસૂરિજી કે વાક્ય સે દેવ-
 દ્રવ્ય કી આવક કે ભાંગને વાલે કી
 કયા હાલત હોતી હૈ જો લોગ કલ્પના
 ફિરાને કા કહતે હૈં. ઉતકો સમજના
 ચાહિયે કિ જો લડૂઝૂ વિગેરે : મન્દિર મેં
 નૈવેદ્ય તરીકે ધરાયે નહીં હૈ સિર્ફ મન્દિર
 મેં લે ગયે હૈં વૈસે લડૂઝૂ વિગેરે : કો વે
 કલ્પના વાલી કયા લેકર ખા સકેંગે ? કલી
 બી કહીં. જિનેશ્વર મહારાજ કે મન્દિર
 મેં જોલી જોલકર ઉસકા દ્રવ્ય શ્રાવક
 કે ઉપયોગ મેં લાના યહ તો ભગવાન
 કી આશતના કે જનને વાલા. કલી
 બી મંજૂર નહીં કરેગા, કયોં કી
 શાસ્ત્રકાર મહારાજ ને તો ભગવાન કી
 દ્રષ્ટિ મેં અશનાદિક સર્વ ભોગ્ય વસ્તુ કા
 નિષેધ ક્રિયા હૈ, દેખિયે વહ પાઠ.

દિટ્ટીએ વિર્જિણિદાણં સઢ્ઢમસણાઈ ભોગવ-
ત્યૂણિ નો પરિભુતું જુત્તં..... ॥૮૮॥

યાને ભગવાન કી દૃષ્ટિ કે વિષય
મેં લી સભી અશનાદિ ભોગ્ય વસ્તુ
કા કિસી લી તરહ સે પરિભોગ
કરના લાયક નહીં હૈ.

અબ સોચના ચાહિયે કિ જબ ભગવાન
કી દૃષ્ટિ મેં લી અશનાદિક કા ભોગ નહીં
હોવે તો પીછે ભગવાન કે સમક્ષ યા
નિમિત્ત બોલી કરકે શ્રાવક યા સાધુ કા
ખાના યા ઉપયોગ મેં લેના કૈસે લાજમ
હોગા ? ઔર યહ બાત તો સબકો માન્ય
હી હૈ કિ મન્દિરમેં ઘુસતે હી નિસ્સહી
કરના ચાહિયે ઔર ઉસ નિસ્સહી સે ચૈત્ય
કે સિવાય કે સભી કાર્યકા ત્યાગ હોતા હૈ,
અબ જહાં પર ચૈત્ય કે સિવાય કે કાર્ય
કે લિયે મન વચન કાયા કા વ્યાપાર બંદ
ક્રિયા હૈ, તો વહાં પર ચૈત્યમેં હી

સાધારણ કે લિયે બોલી બોલકર પ્રયત્ન કરને વાલા નિસ્સહી કી મર્યાદા કે તોડનેવાલા હી હૈ.

કિતનેક લોગ ઐસી શંકા કરતે હૈં
કિ દેવદ્રવ્ય કા સ્વરૂપ બતાને મેં હી
શાસ્ત્રકારને દેવદ્રવ્ય કે શાસનકી વૃદ્ધિ
કરને વાલા ઔર જ્ઞાન દર્શનકા પ્રભા-
વક કહા હૈ. ઇસસે ચતુર્વિધ સંઘ
પ્રવચન તથા જ્ઞાન દર્શન કે લિયે
દેવદ્રવ્યકા ખર્ચ કરના ગૈરમુમકીન
નહીં હે લેકિન એસા કહને વાલે કે
પેશતર તો ઈસી હી ગાથા કા વિવેચન
ઔર ઇસકી ટીકા જે ઉપર દી હૈ વહ
સોચના ચાહિયે. જે વે લોગ શાસ્ત્રકે
સોચેંગે તો સાફ (૨) માલુમ હો જાયગા
કિ દેવદ્રવ્ય કિસી ભી અન્ય ક્ષેત્રમેં
(સાધુ સાધ્વી શ્રાવક શ્રાવિકા કે જ્ઞાનમેં)
નહીં જ સકતા હૈ. જે ઈસ ગાથા મેં

પ્રવચનની વૃદ્ધિ કરાને વાલા દેવદ્રવ્ય કહા
 હૈ ઓર જ્ઞાન દર્શન કા પ્રભાવક કહા હૈ
 ઉસી મેં હી સોચા હોતા તો માલૂમ હો
 જાતા કિ એક સ્થાન પર કૃમ ધાતુ કયેં
 રખા ? ઓર દુસરે સ્થાન પર પ્રભાવકપના
 કયેં રખા હૈ ? ઇતના હોને પરભી ઇન્હી
 શ્રીમાન્ હરિભદ્રસૂરિજી ને ઇસી દેવદ્રવ્ય કે
 વિષય મેં કિસ તરહસે શાસનની વૃદ્ધિ
 ઓર જ્ઞાન દર્શનકા પ્રભાવકપના માના હૈ
 વહ ઇન્હી સૂરિશ્વરજી કી નીચે દી હુધ
 ગાથા સે સ્પષ્ટ હો જાયગા.

પિચ્છિસ્સં એત્થં ઇહ

વંદનગવિહિસમાગે સાહુ ।

કયપુત્રે ભગવંતે

ગુણાયણ ગિહિમહાસન । ૧૧૨૬ ।

પડિબુજ્ઞિસ્સંતિ ઇહં

દટ્ટૂણર્જિણિદ બિમ્બમકલંકં ।

અણ્ણેઽવિ ભવ્વસત્તા

કાહિંતિ તઓ પરં ધમ્મં !

ता एअमेव वितं

जमित्थपुवमाणपर गुणगौरवं
इअ चिताप्परि वडिआ

सासपवुडुइ उ मोक्खाफला ।

वन्दन के दिये आये दुखे पुण्य-
शास्त्री गुणुरत्न का निधान और
भडासत्व ऐसे साधु भडाराज का धर
में देखूंगा पास मन्दिर होने से
और गुणवान साधु भडाराज का
आना होगा अब सोचिये कि साधु
भडाराज के समागम से क्या ज्ञान
दर्शन की प्रभावना नदी होगी ?
उतना ही नदी लेकिन दूसरी गाथा
में भी साहू र इर्माते हैं कि भग-
वान् का निष्कलंक विष्णु ने धर
स्थापन किया है उसको देखकर कछ
लव्य एवं प्रतिपेध पायेगे और
किर धम्म करेगे ।

અખ સોચિયે ! કિ સમ્યક્ત્વ પાના,
ધર્મ કરના યહ સખ ચૈત્ય પ્રતિમાદિ સે
હોવે તો પ્રવચન કી ઉન્નતિ ઔર જ્ઞાન
દર્શન કી પ્રભાવના હુધ કિ નહીં ? યહ
ખાત પૂર્વધરોં ને ભી કહી હુધ હૈ ઔસા
શ્રીમાન હરિભદ્રસૂરિજી સ્તવપરિજ્ઞા દ્વારા
કર્માતે હૈં ફિર ભી શ્રીમાન હરિભદ્રસૂરિજી
કયા લિખતે હૈં દેખિયે—

चेइ हरेण केई पसंतरूवेण केइ बिबेण ।
पूयाइसया अन्न

अन्ने बुज्झंति उव एसा ॥८१॥

કંઈ ભવ્ય જીવ ચૈત્ય દેખને સે પ્રતિ-
બોધ પાતે હૈ, કંઈ ભવ્ય જીવ ભગવાન કે
શાન્તરૂપ સે પ્રતિબોધ પાતે હૈં કંઈ ભવ્ય
જીવ અચ્છી પૂજા દેખકર પ્રતિબોધ પાતે
હૈ ઔર કંઈ ભવ્ય જીવ ઉપદેશ સે યાને
વહાંપર આયે હુએ સાધુ મહારાજ કે વ્યા-
ખ્યાન સે પ્રતિબોધ પાતે હૈં ઈસ તરહ

સે શાસન કી વૃદ્ધિ ઔર જ્ઞાનદર્શન કી વૃદ્ધિ ઔર જ્ઞાન દર્શન કી પ્રભાવના ખુદહી આચાર્ય મહારાજ દિખા રહે હૈં તો ફિર દેવદ્રવ્ય લક્ષકપના કી ખુદ્ધિ કરના ભવ્ય જીવ કે લિયે લાજિમ કૈસે હોવે ।

ખુદ હરિભદ્રસૂરિજી સમ્બન્ધ પ્રકરણ મેં ફરમાતે હૈં કિ આદાન (આવક) આદિ સે આયા હુઆ દ્રવ્ય જિનેશ્વર મહારાજ કે શરીરમેં હી લગાના ઔર અક્ષત, ફલ, વળી, વસ્ત્રાદિક કા દ્રવ્ય જિનમંદિર કે લિયે લગાના ઔર ઋદ્ધિ યુક્ત સે સમ્મત (અન્દેશ વાલે) શ્રાવકોં ને યા અપને જિન ભક્ત નિમિત્ત જો દ્રવ્ય આચરિત હૈં વહ મન્દિર મૂર્તિ હોનો મેં લગાના ઇસ લેખ સે સમજના ચાહિયે કિ જિનેશ્વર મહારાજ કી ભક્તિ કે નિમિત્ત હોતી હુઇ ખોલી કા દ્રવ્ય દ્વસરે કિસી મેં ભી નહીં લગ સકતા હૈં ।

ઇસ લેખ કા ઉપસંહાર કરતે પ્રિય

વાચકોં કેા યહ ખ્યાલ દિલાના જરૂરી હૈ
 કિ ઇસ લેખ સે કિતનેક ભોલે વાંચકો કા
 દિલ દુખિત તો હોગા લેકિન દેવદ્રવ્ય કેા
 ખચાને કે લિયે હમકો યહ લેખ લિખના
 જરૂર હી થા. વ્યવહાર ઔર બૃહત્કલ્પ
 ભાષ્યકાર ઔર ટીકાકારોંને સાફ ર દિખાયા
 હૈ કિ શ્રમણસંઘ કેા દેવદ્રવ્ય કા નાશ
 ખચાને કે લિયે રાજ દેશ સે નિકાલ દેવે
 વૈસા મૌકા હોવે તખ ખી પીછે હટના
 નહીં. દેખિયે ! વહ પાઠ—

વાયપરાયણ કુવિઓ

ચેદયતદ્વદ્વ સંજર્દ ગહણે ।

પુવ્વુત્તાણ ચણ્ણહવિ

કજ્જાણ હવેજ્જ અન્નયરો ॥

વાદે કસ્યાપિ રાજવલ્લભવાદિનઃ
 પરાજયેન નૃપતિઃ કુપિતઃ અથવા ચૈત્યમ્
 જિનાયતનં કિમપિ તેનાવેષ્ટબ્ધં સ્યાત્,

તતસ્તન્મોચને ક્રુદ્ધો ભવેત્, અથવા તદ્
દ્રવ્યસ્ય-ચૈતદ્રવ્યસ્ય સંયત્યા વા ગ્રહણં
રાજા કર્તૃ તન્મોચને વા કુપિતઃ ।

(૨-૪-૧૬૬ ૩-૨-૨૪૮)

ઇસ સૂત્રકે લેખસે દેવદ્રવ્યકો બચાનેકી
જરૂરી ફર્જ સમજકર હી ઉમને યહ લિખા
હૈ ઔર ઔસે દેવદ્રવ્ય કે વિનાશ કે
પ્રસંગ મેં જો બચાને કા ઉપાય સોચે વૈસે
હી સાધુ કો લાઘ્યકારને મન્ત્રિપર્ષદ મેં
ગિના હૈ, દેખિયે વહ પાઠ—

નં પુન ચેદ્યનાસે તદ્વિનાસણે ।૩૧૧।

તત્પુનઃ ઇટજ્ઞનાદિતં કાર્ય ચૈત્ય-
વિનાશો લોકોત્તરભવનપ્રતિમા વિનાશઃ
તદ્દ્રવ્ય વિનાશનં-ચૈત્યદ્રવ્યવિનાશનમ્...
.....ઇટજ્ઞનાદિતવિધિ સમનુભૂતઃ મન્ત્રિ-
પર્ષદ્

ચાને ચૈત્ય ઔર ચૈત્યદ્રવ્ય કે નાશકો

ઇટંગનાદિત કાર્ય ગિનકર ઉસકા ઉદ્ધાર
કરનેવાલે કેા બડી પર્ષદ મેં ગિના હૈ ।

ઇસ લેખ સે ચૈત્ય દ્રવ્ય કા રક્ષણ
કિતના જરૂરી હૈ યહ સ્પષ્ટ હોતા હૈ ઓર
ઇસીસે હમને યહ લેખ લિખા હૈ ।

જિનસ્ય મા કાર્ષૂરિહોપભોગમ્,
દ્રવ્યસ્ય કેઽપિ ત્યવગત્ય શાસ્ત્રમ્ ।
લેલ્લોઽયં મુદ્ભાવિત આપ્તવાક્યા,
નન્દેન મોદાન્મુનિના યથાઽર્હમ્ ॥ ૧ ॥

ચૈત્યદ્રવ્ય યાને દેવદ્રવ્ય કે વિષય મેં
કિસી કા ઉજ્જ નહીં હૈ . કયોંકિ જો લોગ
ચૈત્યકો યા ચૈત્ય મેં બિરાજમાન કી હુઈ
ભગવાન કી મૂર્તિ કો માનને વાલે હૈ .
ઉનકે યહ માલુમ હી હૈ ઓર માના હુઆ
હી હૈ કિ ચૈત્ય ઓર પ્રતિમા જૈસી વસ્તુ
કી હરદમ હૈ યાતી કે લિયે ઓર તરફકી કે
લિયે દ્રવ્ય કી જરૂરત રહતી હી હૈ . દ્રવ્ય

શબ્દ કા માઈના કેવલ પૈસા રૂપયા હી નહી હૈ લેકિન કોઈભી ચીજ મંદિર કી યા મૂર્તિ કે સરખન્ધ કી હો ચાહે પીછે વહ ચીજ ઉપયોગી હોં યા બિન ઉપયોગી હો લેકિન ઉસકો દેવદ્રવ્ય યા મૈત્યદ્રવ્ય કહા જતા હૈ. ઔર ઉસી દ્રવ્ય કા કિસી ભી તરહ સે નાશ કરના યા અપને ઉપયોગ મેં લેના સાધુ યા શ્રાવક કોઈ ભી હો, લેકિન ઉસકો કુખાને વાલી હી હૈ. એસા નહીં સમજના કિં ઉપયોગી દ્રવ્ય જો હોવે ઉસકા નાશ કરના ચહી દોષ કા કારણ હો કિન્તુ જો દ્રવ્ય મૈત્ય મેં ઉપયોગી નહીં હૈ વૈસે કા નાશ હોને મેં દોષ કૈસે લગે ? ક્યોંકિ જો દ્રવ્ય વહાંપર બિન ઉપયોગી હૈ વહ ભી દેવદ્રવ્ય હોને સે નાશ કરને વાલે કો ઉપયોગી દ્રવ્ય કે જેસા હી દોષ કરને વાલા હૈ ઇસીલિયે શ્રીમાન્ હરિભદ્ર-સૂરીજી મહારાજ ઉપદેશપદ મેં જોનો તરહ કે દ્રવ્ય કા નાશ કરને વાલા સાધુ

હોવે તબ્બ લી ઉસકો અનન્ત સંસાર રૂલને
કા કહતે હૈં. દેખિયે વહ પાઠ.

“ ચેદ્ય દવ્વવિણાસે

તદ્વવિણાસેણ દુવિહ ભણ ।

સાહુ ઉવેક્ષમાણો

અણંત સંસારિઓ ભણિઓ ॥

યાને જો ચૈત્ય દ્રવ્ય અપની બેઠરકારી
સે નાશ પાવે વો નંયા હો યા જૂના યાને
ઉપયોગી યા બિન ઉપયોગી ઇન દોનો તરહ
કે ચૈત્યદ્રવ્ય કા નાશ હોવે તો વહ નાશ
કરને વાલા તો અનન્ત સંસારી હોવે હી,
દેકિન ઉસકી ઉપેક્ષા કરને વાલા ઉપેક્ષક
યાને બેઠરકારી કરનેવાલા શ્રાવક લી અનન્ત
સંસારી હોતા હૈં તથા સાધુ મહાત્મા જો
કિ સર્વ સાવધ સે નિવૃત્ત હુએ હૈં વે લી
વૈસે દેવદ્રવ્ય કે નાશ કી ઉપેક્ષા કરે તો
અનન્ત સંસારી કહે હૈં । ઇસી ગાથા કી
વ્યાખ્યા મેં ટીકાકાર મંહારાજ મુનિ-

चन्द्रसूरि बी-यड़ी स्पष्ट रीति से शर्माते
हैं, द्वेष्टिये वड पाठ—

“इह चतुर्द्रव्यं क्षेत्रहिण्यग्रामवन-
वास्त्वादि रूपं तत्तत्समयवशेन चैत्यो-
पयोगितया सम्पन्नं तस्य विनाशे चिन्ता-
नियुक्तेः पुरुषैः सम्यगप्रतिजागर्यमाणस्य
स्वत एव परिभ्रंशे सम्पद्यमाने, तथा
तद्द्रव्यविनाशने चैत्यद्रव्यविलुण्ठने परैः
क्रियमाणे । कीदृशे इत्याह द्विविधिभेदे
वक्ष्यमाण विनाशनीय द्विविधवस्तु विष-
यत्वेन द्विप्रकारे । साधुः सर्वसावद्य व्या-
पारपराङ्मुखोऽपि यतिरुपेक्षमाणो माध्य-
स्थ्यमवलम्बमानोऽनन्तसंसारिकोऽपरिमाण
भवभ्रमणो भवति, सर्वज्ञाज्ञोल्ल-
ङ्घनात्”

धसका यड लावार्थ है कि “मन्दिर
या देवडे लिये क्षेत्र, सोना, गांव, अगीया

યા મકાન આદિ ચીજ ઉસ સમય કે સંયોગ
 સે ઉપયોગી મિલી. ઉસકા અચ્છી તરહ સે
 બન્દો બસ્ત નહીં કરને સે નાશ હોવે યા
 ચૈત્યદ્રવ્ય કેા દુસરા અસ્ત વ્યસ્ત કર દેવે
 તો સર્વ સાવધ કે કામ સે હટ ગયા હુઆ
 ઐસા સાધુભી ધન દોનોં તરહ કે નાશ મેં
 મધ્યસ્થપના કરે તબ ભી અનન્ત સંસાર
 કા રૂલને વાલા હોતા હૈ । કયોં કિ સાધુને
 આરિત્ર કા મૂલ જો સમ્યક્ત્વ ઔર ઉસકા
 જડ જો સર્વજ્ઞ કિ આજ્ઞા હૈ ઉસકો
 ઉદ્ધંધન કર દિયા, યાને આજ્ઞા સે નિરપેક્ષ
 હો ગયા ઔર ઇસી સે ઐસે નાશ કરને-
 વાલે કા સમ્યક્ત્વ નહીં રહતા હૈ યાને
 મિથ્યાત્વી પાયા હુઆ હૈ । ધર્મ કેા વહ
 નહીં જાનતા હૈ યા તો નરકોદિ દુર્ગતિ
 મેં ઉસ ને પેસ્તર આયુષ્ય બાન્ધલિયા
 હૈ કયોંકિ ઉપયુક્ત ગ્રન્થ ઔર ઉસકી
 ટીકા મેં સાફ ર ફર્માતે હૈ કિ-

“ ચેદ્ય દવ્વં સાહારણંચ જો દુહતિ

मोहियमतीओ । धम्मं व सो न याणति
 अहवा बद्धाउओ पुव्वि ॥४१४॥ चैत्य-
 द्रव्यं चैत्यभवनोपयोगि धनधान्यादि-
 काष्ठपाषाणादि च तथा साधारणं च
 द्रव्यं, तथाविधव्यसन्नप्राप्तौ शेषद्रव्यान्त-
 राभावे जिनभवन-जिनबिम्ब-चतुर्विध
 श्रमणसङ्घ-जिनागमलेखनादिषु धर्म-
 कृत्येषु सीदत्सु सत्सु यदुपप्लब्धकत्वमा-
 नोयते, तत्र यो द्रुह्यति विनाशयति
 कीदृशः सन्नित्याह मोहितमतिको लोभा-
 तिरेकेण मोहमानीता मोहिता मतिर-
 स्येति समासः । धम्मं वा जिनप्रणीतं
 स न जानाति । अनेन च तस्य मिथ्या-
 दृष्टित्वमुक्तम् । अथवा, . जानन्नपि
 किञ्चिद् धम्मं बद्धायुष्को नरकादिदुर्गतौ
 पूर्वं चैत्यद्रव्यादिचिन्ताकालात् प्राग्
 इति ॥”

યાને મૂલગાથા મેં શ્રીહરિલદ્ર સૂરિજી
 કર્મમાતે હૈં કિ-જિસકી બુદ્ધિ મોહ કે
 આધીન હો ગઈ હૈં...જો ધર્મ કો નહીં
 જાનતા હૈં યા પેશ્તર (દુર્ગતિ મેં) આયુ-
 જ્ય બાંધ ચુકા હૈં વૈસે મનુજ્ય હી ચૈત્ય
 દ્રવ્ય યા સાધારણ દ્રવ્ય કા નાશ કરે.
 ટીકાકાર મહારાજ ભી યહી કર્મમાતે હૈં કિ
 ચૈત્ય લવન કે લિયે ઉપયોગી ધન ધાન્ય
 વિગૈરહ: હો યા કાષ્ટ પાષાણ વગૈર: હો
 ઉસકા યા અગર તકલીફ કે વખત દુસરા
 દ્રવ્ય ન હોને સે જિનલવન જિનેશ્વરકી
 મૂર્તિ ચતુર્વિધ સંઘ યા જૈન શાસ્ત્રકા
 લિખાના વગૈર: ધર્મ કાર્ય નાશ પાતે
 હુએખચાને કે લિયે [ઋદ્ધિમાન્ શ્રાવકોં ને
 અપની તરફસે ઈકદ્દા કિયા હુઆ સાધારણ
 દ્રવ્ય કા જો નાશ કરતા હૈં વહુ અનંતા-
 નુબન્ધી લોભ સે ઘીરી હુઈ બુદ્ધિવાલા હૈં.
 યા ધર્મ કો નહીં જાનતે હૈં અગર તો
 ચૈત્યદ્રવ્યાદિકા પ્રસંગ કરને સે પેશ્તર નર-
 કાદિક મેં આયુજ્ય બાંધા હુઆ હૈં.

उपर्युक्त सटीक गाथा से वाचकों के स्पष्ट भावूम हो गया होगा कि देवद्रव्य का लक्षण, नाश या नाशक्री उपेक्षा करनी साधु या श्रावक दोनों के लिये अनन्त संसार देनेवाली है । और सा जयाल कभी भी नहीं करना कि साधु वर्ग अपने वर्ग के लिये या श्रावक वर्ग के लिये जेष्ठमहार है और श्रावक वर्ग अपने अपने श्रावक वर्ग के लिये ही जेष्ठमहार है, क्योंकि हो तरङ्ग नाश जेष्ठ उपर गाथाकारने कडा है उनही दोनों तरङ्ग नाशके द्विभाते दुष्टे पुष्ट अर्थकार ही पुष्टासा करते हैं हेमिये !

“जोगं अतीयभावं मूलूत्तरभावो अहव कट्ठं । जाणाहि दुविहभेयं सपक्ख-परपक्खमाइं च ॥४१६॥ योग्यं चैत्यगृह-निष्पत्तौ समुचितमेकं ; द्वितीयं तु अतीत भावं चैत्यगृहनिष्पत्तिमपेक्ष्य समुत्तीर्ण योग्यतापर्यायं लग्नोत्पारितमित्यर्थः ।

मूलूत्तरभावतो वा काष्ठमुपलक्षणत्वात्
 उपलेष्टकादि वा ग्राह्यं, जानीहि द्विविध-
 भेदं विनाशनीयम् । इह मूलभावापन्नं
 स्तम्भकुम्भिकापट्टादि योग्यं काष्ठदलम्,
 उत्तरभावापन्नं तु पीठप्रभृत्युपर्याच्छादक-
 तया प्रवृत्तम् । इत्थं विनाशनीयद्वैवि-
 ध्याद् विनाशनं द्विविधमुक्तं । संमति
 विनाशकभेदात्तदाह-स्वपक्षपरपक्षादि वा ।
 स्वपक्षः साधुश्रावकादिरूपः, परपक्षस्तु
 मिथ्यादृष्टि लक्षणो, यश्चैत्यद्रव्यविनाशकः,
 आदिशब्दाद् मिथ्यादृष्टिभेदा एके गृहस्थाः
 पाखण्डिनश्च चैत्यद्रव्यविनाशका गृह्य-
 न्ते । ततोऽयमभिप्रायः—योग्यातोत्तरभेदाद्
 मूलोत्तरभेदाद् स्वपक्षपरपक्षगतयोगृहस्थ-
 पाखण्डिरूपयोर्वा विनाशकयोर्भेदात् प्रा-
 गुक्तं तद्द्रव्यविनाशनं द्विविधभेदमिति ॥

मूलकार श्री हरिबद्रसूरिः ३ भाते ६

કિ ચાહે ઉપયોગ મેં આવે ઐ સા દ્રવ્ય હો
 ચાહે નિરૂપયોગી હી હો. યા મૂલભૂત દ્રવ્ય
 હો. ચાહે ઉત્તરભૂત દ્રવ્ય હો. ચાહે કાષ્ટ હી
 હો. લેકિન ઉસકા નાશ સ્વપક્ષ પરપક્ષ
 મિથ્યાદૃષ્ટિ ગૃહસ્થ યા પાખંડી કરે તે
 ઉસકી ઉપેક્ષા કરનેવાલા સાધુ ભી અનન્ત
 સંસારી હોતા હૈ. ટીકાકાર ભી યહી બાત
 કહતે હૈ.

ઉપયુક્ત શાસ્ત્ર સે યહ બાત સાર ૨
 માલૂમ હો જાયગી કિ સાધુ શ્રાવક યા મિથ્યા-
 દૃષ્ટિ કિસીસે ભી દેવદ્રવ્યકા નાશ હોતા
 હો. ઉસકી ઉપેક્ષા કરની ધર્મિષ્ઠ કે
 લાભ નહીં હૈ ઇસસે આચાર્ય મહારાજ
 હરિભદ્રસૂરિજી સમ્યક્ત્વ પ્રકરણમેં ભી
 ફરમાતે હૈ કિ —

‘જિણપવયણબુદ્ધિકરં પભાવયં ના-
 નદંસણગુણાણં । જિણધણમુવિક્ખમાણો
 દુલ્લહવોહિં કુણઈં જીવો ॥૧૧॥ જિણ૦॥

भक्खंतो जिणदव्वं अणंतसंसारिओ
 भणिओ ॥१००॥ जिण० ॥ दोहंतो
 जिणदव्वं दोहिच्चं दुग्गयं लहइ ॥१०१॥
 चेइयदव्वं साहारणं च भक्खे विमूढ-
 मणसोवि । परिभमइतिरियजोणीसु
 अण्णाणत्तं सया लहइ ॥१०३॥ भक्खेइ
 जो उवक्खेइ जिणदव्वं तु सावओ ।
 पण्णाहीणो भवे जोवो लिप्पइ पावक-
 म्मुणा ॥१०४॥ चेइयदव्वविणासे रिसि-
 घाए पवयणस्स उड्डाहे । संजइ चउत्थ-
 भंगे मूलग्गी बोहिलाभस्स ॥१०५॥
 चेइयदव्वविणासे तदव्वविणासणे दुविह-
 भेए । साहू उविक्खमाणो अणंतसंसा-
 रिओ भणिओ ॥१०६॥'

श्रीमान् हरिबद्रसूरिः श्रुतेः
 किं तेन प्रवचनं कीं वृद्धिं करनेवाला ज्ञान
 दर्शन शुद्ध की प्रलावना करनेवाला असा

જો દેવદ્રવ્ય હૈ ઉસકે નાશકો ઉપેક્ષા કરને
વાલા. જીવ દુર્લાભ્યોધિપના કરતા હૈ યાને
ભવાન્તર મેં ભી ઉસકો ભી સમ્યક્ત્વ પ્રાપ્ત
હોની મુશ્કિલ હૈ. ઇસી તરહ ૧૦૦ મી ગાથા
મેં કહા હૈ કિ વૈસે દ્રવ્ય કા ભક્ષણ કરનેવાલા
અનન્ત સંસારી હૈ ઐસા જ્ઞાનિયોને કહા
હૈ કિર ૧૦૧ મેં કહતે હૈ કિ વૈસે દેવ-
દ્રવ્ય કા દ્રોહ કરને વાલા યાને પ્રતિબન્ધ
કરકે નાશ કરને વાલા જીવ દુર્લાભ્ય દ્રોહી-
પણા ઔર દુર્ગતિ કે પાતા હૈ. ૧૦૩ મેં
કૈત્યદ્રવ્ય સાધારણ દ્રવ્ય કા ભક્ષણ અજ્ઞા-
નતા સે ભી જો કરતા હૈ વહ તિર્યંચ કી
ચોનિ મેં જાતા હૈ. ઔર હરદમ અજ્ઞાની
રહતા હૈ. ૧૦૪ મેં જો શ્રાવક
દેવદ્રવ્ય કા ભક્ષણ કરે યા દેવદ્રવ્ય કે નાશ
કી ઉપેક્ષા કરે વહ શ્રાવક ઐસે પાપ કર્મ
સે બન્ધાતા હૈ કિ જિસસે ઉસકો (ભવ
ભવ મેં) બુદ્ધિ રહિતપના હોતા હૈ. ૧૦૫
મેં દેવદ્રવ્ય કા નાશ કરે, સાધુ કી હત્યા

કરે, શાસન કી ઉઠાહ કરે, યા સાધ્વી કે ચતુર્થ વ્રત કા ભંગ કરે ઇન ચારો મેં સે કોઈ ભી કાર્ય કરે તો સમ્યક્ત્વ કી પ્રાપ્તિ મેં ભૂલ મેં અગ્નિ લગાતા હૈ । ૧૦૬
 ચૈત્યદ્રવ્ય કા નાશ બેઠરકારી સે હોવે અગર ઉસ દ્રવ્ય કા દોનોં પક્ષ મેં સે કિસી ભી પક્ષ કા નાશ હોવે તો વહ અનન્ત સંસારી હોતા હૈ ।

ઇન ઉપર્યુક્ત વાકયોં સે દેવદ્રવ્ય કા નાશ કરને મેં યા ઉપેક્ષા કરને મેં કૈસા દોષ હૈ યહ વાત યાચકો કો સ્પષ્ટ રીતિ સે માલુમ હો ગઇ હોગી.

દેવદ્રવ્ય કે નાશમેં યા ઉસકી ઉપેક્ષા મેં ઐસા દોષ દેખકર કિતનેક ભદ્રિક લોગ દેવદ્રવ્ય કી વ્યવસ્થા સે યા દેવદ્રવ્યકે પ્રસંગ સે હી દુર રહતે હૈ, લેકિન યહ દુર રહના અપની આત્મા કા ઉદ્ધાર કરને સે દુર રહના હી હૈ, કયોંકિ જગત મેં જૈસે અગ્નિ દુરૂપ-

યોગ સે રખી જાવે તો બડા જીલ્મ કરતી
 હૈ. ઐસા પ્રત્યક્ષ સુનતે હૈં ઔર દેખતે
 ભી હૈં, તથાપિ અગ્નિકા નિરૂપયોગીપના
 નહીં માનતે હૈ. લેકિન સાવધાની સે અગ્નિ
 કા સેવન કરતે હૈં ક્યોંકિ ઉસી સે હી ખાન
 પાનાદિ બનને દ્વારા જીવન કા નિર્વાહ હૈ.
 ઇસી તરહ સે ઇધર ભી દેવદ્રવ્ય કે નાશ
 મેં ઔર ઉપેક્ષા મેં અપરિમિત દોષ હૈ.
 લેકિન રક્ષણ મેં ઔર બઢાને મેં ફલ ભી
 વૈસાહી હૈ. દેખો ! શ્રીમાન્ હરિભદ્રસૂરિજી
 કયા લિખતે હૈં :

“જિણવવયણવૃદ્ધિકરં પમાવગં નાણદં-
 સણગુણાણં । રવખંતો જિણદવ્વં પરિત્ત-
 સંસારીઓ મણિઓ ॥

જિન પ્રવચન કી વૃદ્ધિ કરને વાલા
 ઔર જ્ઞાન દર્શન ગુણ કી પ્રભાવના કરને
 વાલા ઐસા જિનદ્રવ્ય હૈ ઇસસેં ઉસકી
 રક્ષા કરને વાલા જીવ ‘પરિત્ત સંસારી’ યાને
 બહુત કમ સંસાર વાલા હોતા હૈ.

યહ ઉપર કહા હુઆ શ્રીમાન્ હરિભદ્ર-
સૂરિજી કા સમ્બોધ પ્રકરણ મેં કહા હુઆ
વાક્ય રક્ષા કા કૈસા ફલ દિખાતા હૈ વહ
દેખિયે ! ઉપદેશ પદમે ભી યહી ફર્માતે હૈ
દેખિયે વહ પાઠ—

જિણપવયણવૃદ્ધિકરં પભાવગં ણાણદંસણગુ-
ણાણં । રક્ષંતો જિણદવ્વં પરિત્ત-
સંસારિઓ હોઈ ॥૪૧૭॥

જિન પ્રવચનવૃદ્ધિકરં ભગવદર્હદુક્ત-
શાસનોન્નતિસમ્પાદકમ્ અત એવ (પ્રભાવકં)
વિભાવનં વિસ્તારહેતુઃ । કેષાંમિત્યાહ-
જ્ઞાનદર્શનગુણાનામ્ ।

તત્ર જ્ઞાનગુણા વાચના પૃચ્છનાપરા-
વર્તનાઅનુપેક્ષા-ધર્મકથાલક્ષણાઃ દર્શન-
ગુણાશ્ચ સમ્યક્ત્વહેતવો જિનયાત્રાદિસહા-
મહરૂપા રક્ષંસ્ત્રાયમાણો જિનદ્રવ્યં
નિરૂપિતરૂપં,

સાધુઃ શ્રાવકો વા પરિત્તસંસારિકઃ પરિ-
 મિતભવભ્રમણભાગ્ ભવતીતિ । તથાહિ-
 જિનદ્રવ્યે રક્ષિતે સતિ તદ્વિનિયોગેન ચૈત્ય-
 કાર્યેષુ પ્રસન્નમુત્સર્પ્પત્સુ ભવિનો ભવ્યાઃ
 સમુદ્ગતોદગ્રહર્ષાઃ નિર્વાણાવન્ધ્યકારણબો-
 ધિવીજાદિગુણભાજો ભવન્તીતિ । તથા,
 ચૈત્યાશ્રયેણ સંવિગ્નગીતાર્થસાધુભિરનવર-
 તા સિદ્ધાન્તવ્યાખ્યાનાદિભિસ્તથા તથા પ્રપ-
 ઞ્ચ્યમાનૈઃ સમ્યગ્જ્ઞાનગુણવૃદ્ધિઃ સમ્યગ્દર્શ-
 નગુણવૃદ્ધિશ્ચ સમ્પદ્યતે ! इति चैत्यद्रव्यर-
 क्षाकारिणो मोक्षमार्गानुकूलस्य प्रतिक्षणं
 मिथ्यात्वादिदोषोच्छेदस्य युज्यत एव
 परीत्तसंसारिकत्वमिति ॥૪૧૭॥

મૂલગાથા સમ્બોધ પ્રકરણ જૈસી
 હોનેસે અર્થ ઉસી મુજબ જાનના.

ટીકાકાર મુનિચન્દ્રસૂરિજી ક્રમાંતે હૈ
 કિ લગવાન અરિહંત મહારાજ કે શાસન

કી ઉન્નતિ કરને વાલા ઓર ઇસીસે હી વાચના પૃચ્છના પરાવર્તના અનુપ્રેક્ષા ઔર ધર્મકથા રૂપ જ્ઞાન કે ઔર જિનેશ્વર મહારાજ કે યાત્રાદિક મહા મહોચ્છવ રૂપ દર્શન ગુણ કા વિસ્તાર હેતુ ભૂત વહ દ્રવ્ય હૈ ઉસકી સાધુ યા શ્રાવક રક્ષા કરે તો થોડે હી ભવ મેં મોક્ષ જાતા હૈ કયોંકિ જિન દ્રવ્ય સે મન્દિરકે કાર્ય બડે ઉન્નતિ મેં આવે ઔર વહ ઉન્નતિ દેખકર ભવ્ય જીવ નિર્વાણ કા મુખ્ય કારણ જો બોધિબી-જાદિ ઉનકો દેને વાલા બડા હર્ષ હોવે ઔર ચૈત્ય કે કારણ સે હી સંવિગ્ન ગીતાર્થ સાધુઓંકા આના હોવે ઔર ઉનકે પાસ વિસ્તાર સે સિદ્ધાન્ત કે વ્યાખ્યાનાદિ સુનને સે સમ્યગ્જ્ઞાન ઔર સમ્યગ્દર્શન કી વૃદ્ધિ હોતી હૈ . ઇસીસે ચૈત્યદ્રવ્ય કી રક્ષા કરને વાલા મોક્ષમાર્ગ કે અનુકૂલ હૈ ઔર વહ રક્ષા કરને વાલા સમય ર મિથ્યાત્વાદિ દોષ કા નાશ કરને વાલા હોતા હૈ ઔર ઇસીસે કમ ભવ મેં મોક્ષ જાતા હૈ .

દેવદ્રવ્ય કે રક્ષણ કરને સે ઉપર કહો
 મુજબ બહુત કાયદા હૈ, ઇસીસે હી તે
 ચૈત્યદ્રવ્ય કા ક્ષેત્ર હિરણ્ય ગામ ગૌએ આદિ
 કે બચાવ કે લિયે સાધુ કે ભી પ્રયત્ન
 કરના ઐસા પંચકુલ્પ લાખ્યકાર મહારાજ
 ભી કર્માતે હૈ । ઐર ઉસી ઉપર વાલી
 શંકા કરતા હૈ કિ સર્વથા પરિચ્છેડ સે
 વિરક્ત ત્રિવિધ ર પરિચ્છેડ કે ત્યાગી મહા-
 ત્માકો ઇસ તરહ સે દેવદ્રવ્ય કે બહાને સે
 ભી પરિચ્છેડ કી રક્ષા દોષ કયેાં નહીં
 લગેગા ? ઐસી કી હુઈ શંકાકો સમાધાન
 મેં ભી લાખ્યકાર મહારાજ સાદ્ ર
 કર્માતે હૈ કિ દેવદ્રવ્ય કે રક્ષણ મેં સર્વ
 ઉપાય સે ચારિત્રવાલે યા અચારિત્ર વાલે
 સંઘ ને લગના હી ચાહિયે । દેખિયે
 વે ગાથાએ ।

“ચોણ્ડ ચેડયાણં

લેત્તહિરણ્ણાઈં ગામગાવાઈં ।

લગ્ગંતસ્સ હુ જઇનો

તિગરણસુદ્ધી કહં નુ ભવે ?

ભણ્ણઇ એતથ વિભાષા

જો એયાઇં સયં વિમગ્ગેજ્જા ।

ન હુ તસ્સ હોઇ સુદ્ધી

અહ કોઇ હરેજ્જ એયાઇં ॥૨॥

સવ્વતથામેણ તર્હિ

સંઘેણં હોઇ લગ્ગિયવ્વં તુ ।

સચરિત્તઽચરિત્તીણં

એવં સવ્વેસિ સામન્નં ॥૩॥

“શિષ્ય પ્રશ્ન કરતા હૈ કિ ચૈત્ય કે
લિયે ક્ષેત્ર હિરણ્યાદિ ઔર ગ્રામ ગૌ આદિમે
લગને વાલે મુનિરાજકે ત્રિકરણ શુદ્ધિ કૈસે
હોગી ? ॥૧॥ શાસ્ત્રકાર ક્રમાતે હૈ કિ
જે યે ક્ષેત્રાદિ અપને માંગે તેા મુનિરાજ કે
શુદ્ધિ નહીં રહતી લેકિન કોઇ ઉસકો હરણ
કરે તેા સર્વ સંઘકો સર્વ પ્રયતન
સે બચાવ કરના ચાહિયે ઔર યહ બચાને

का प्रयत्न आरित्रवाले और आरित्र बिना
के सर्व के लिये सरभा है ।

जिस तरु से साधु के लिये रक्षा
करने में जरूरी पना दिखाकर परिग्रह
होषसे महाव्रत बाधा नहीं है और
लाभ्यकार महाराज ने दिखाया उसी तरु
से श्रीमान हरिभद्रसूरिजी आवश्यक वृत्ति
में ली कहते हैं कि 'धनधान्यादिक जे
विषय के साधन है उसके रक्षण से गृहस्थ
को रौद्र ध्यान लगता है लेकिन चैत्य द्रव्य
का रक्षण और वृद्धि रौद्र ध्यान का कारण
नहीं है किन्तु प्रशस्त ध्यान है द्विजिये
वह पाठ—

“इह च शब्दादिविषयसाधनं
धनविशेषेण किल श्रावकस्य चैत्य
धन संरक्षणे न रौद्रध्यानमिति ज्ञाप-
नार्थमिति.

याने रौद्रध्यान के अति पाय का लक्षण

કહતે શ્રી જિનભદ્ર ક્ષમાશ્રમણુ 'સદાઇ
વિસય સાધણુ ધણુ' એ સા કહકર ધનકા
વિશેષણુ શબ્દાદિ વિષય સાધન કહતે હૈ.
ઇસકા યહી મતલબ હૈ, કિ શ્રાવકકો ચૈત્ય
દ્રવ્ય સે સંરક્ષણુ મેં સંરક્ષણુનુબન્ધી
રૌદ્રધ્યાન નહીં હૈ.

ઔર યહી ખાત જિનભદ્રગણિ ક્ષમા-
શ્રમણુ ને ભી વિષય કા સાધન ધનાદિક
કા સંરક્ષણુ પરાયણુ ચિત્તકો રૌદ્રધ્યાન કા
ચૌથા ભેદ કહકર દિખાયી હૈ દેખિયે
વહ ગાથા—

**“સદાઇવિસયસાહણધણસંરક્ષણ-
પરાયણમણિદું”**

યાને શબ્દાદિ વિષય કા સાધન ભૂત
ધન હો ઔર ઉસકે રક્ષણુ મેં જિસકા ચિત
તત્પર હોવે ઉસકો હી રૌદ્રધ્યાન કહા જાતા
હૈ. યે ઉપર કહે હુએ પાઠોં સે દેવદ્રવ્ય
રક્ષણુ કા ફલ ઔર દેવદ્રવ્ય રક્ષણુ મેં રૌદ્ર-

ਧਿਆਨ ਕਾ ਅਲਾਵ ਸਿੱਖ ਭੁਆ ਕੇਕਿਨ ਰੱਖਣੁ ਕੀ
 ਖਤਨੀ ਪਰਮ ਕੋਟਿ ਸੇ ਜ਼ਰੀਆਤ ਭੈ ਕਿ
 ਜਿਸਸੇ ਨਿਸ਼ੀਥ ਲਾਭਕਾਰ ਮਹਾਰਾਜ ਕੋ ਫੇਵ-
 ਦ੍ਰਵਿਯ ਕੇ ਯਥਾਵ ਕਰਨੇ ਕਾ ਪ੍ਰਸੰਗ ਸੁੰਗਨਾਹਿਤ
 ਕਾਰਿ ਮੇਂ ਗਿਨਨਾ ਪਡਾ ਭੈ ਐਰ ਖਸੀਸੇ ਭੀ
 ਸ਼੍ਰੀਮਾਨ੍ ਨਿਸ਼ੀਥ ਲਾਭਕਾਰ ਮਹਾਰਾਜ ਐਰ
 ਸ਼੍ਰੀਮਾਨ੍ ਘੁੱਲਤਕੰਧ ਲਾਭਕਾਰ ਮਹਾਰਾਜ ਰੈਤ੍ਰ-
 ਦ੍ਰਵਿਯ ਕੇ ਰੱਖਣੁ ਕੇ ਲਿਯੇ ਸਾਧੁ ਕੋ 'ਫਗਤੀਰ'
 ਮੇਂ ਆਤਾਪਨਾ ਕਰਨੇ ਕੀ ਕਭਤੇ ਭੈ । ਧਾਨੇ
 ਉਸ ਆਤਾਪਨਾ ਕੀ ਰੀਤਿਸੇ ਸਾਧੁ ਕੋ ਲੀ
 ਫੇਵਦ੍ਰਵਿਯ ਕਾ ਰੱਖਣੁ ਕਰਨਾ ਭੀ ਆਭਿਯੇ, ਫੇਭਿਯੇ,
 ਲਾਭਿਯੇ ਤਥਾ ਬ੍ਰਹ੍ਮਿਕਾਰ ਮਹਾਰਾਜ ਆਤਾਪਨਾ
 ਕੀ ਧਰਨਾ ਕੇ ਲਿਯੇ ਕਰਮਾਤੇ ਭੈ ਕਿ ਨੇ ਸਾਧੁ
 ਆਤਾਪਨਾ ਕਰੇ ਵਡ ਧਰਿਤਿ ਐਰ ਸੰਭਨਨ ਸੇ
 ਫੇਵ ਭੋਨਾ ਆਭਿਯੇ, ਐਰ ਮਨੁਬਿਯ ਤਿਧਿਯ
 ਕੇ ਅਵਤਰਣਾਹਿ ਮਾਰਗੇ ਭੋਭਕਰ ਸਾਧੁਕੋ
 ਸਾਭ ਮੇਂ ਰਖਕਰ ਰਾਜ ਭਭਾਂਪਰ ਗੋਭ ਮੇਂ
 ਭੈਭਾ ਭੁਆ ਆਤਾਪਨਾ ਫੇਭ ਸਕੇ ਧਾ ਰਾਜ ਕਾ
 ਭਨਾ ਆਨਾ ਭਭਾਂ ਪਰ ਭੋਭਾ ਭੋ ਵਡਾਂ ਕਾਰਿ

(ચૈત્ય યા ઉસકે દ્રવ્ય કા નાશ બચાને કે લિયે) સાધુ આતાપના કરે ।

ટીકાકાર. ભી યહી કહ રહે હૈ કિ ચૈત્ય કા વિનાશ યા ચૈત્ય દ્રવ્ય કા વિનાશ આદિ જો કાર્ય રાજા કે આધિન હો. ઉનકે લિયે રાજાકો સન્માર્ગ મેં લાનેકે લિયે પાની કે નજદીક ભી સાધુ આતાપના કરે લેકિન વહ પાની કા તીર રાજા કે અવ-
લોકન પથમેં યા નિર્ગમન પથમેં હોનાં આહિયે યાવત્ રાજા ખુશ હોકર મહારાજ ! આપ આતાપના કયેાં કરતે હો. આપકો જો કાર્ય ઇષ્ટ હોવે યા લોગ આહો તો મૈ દેઉં તબ સાધુ કહવે કિ લોગાદિક સે ભરે કાર્ય નહી હૈ લેકિન યહ ચૈત્ય ઓર ઉસકે દ્રવ્ય કા નાશ રોકના વિગૈરા સંઘકા કાર્ય હૈ વહ કીજિયે ।

વૃત્તિકાર ભી યહી કહતે હૈં । દેખિયે ભાષ્ય ઓર વૃત્તિકા પાઠ—

આલોચન નિગ્ગમણે સસહાઓ દગ-

समीवि आयारे । उभयजढो भोगजढे
 कज्जे आउट्ट पुच्छणया ॥ २४२९ ॥
 चैत्यविनाश-तद्रव्य-विनाशादि विषयं
 किमपि कार्यं राजाधीनं, ततो राज्ञ आवर्ज-
 नार्थं दकसमीपे आतापयेत् तच्च दकतीरं
 राज्ञोऽवलोकनपथे निर्गमनपथे वा भवेत्
 तत्र चातापयन् ससहायो, नैकाकी, उभ-
 यदृढो धृत्या संहननेन च बलवान्,
 भोगजढेति ग्रामेयकारण्यकानां तिर्यङ्-
 मनुष्याणामवतारणमार्गं मनुजानां च
 स्नानादि भोगस्थानं वर्जयित्वाऽपरि-
 भोग्ये प्रदेशे आतापयति, ततः स राजा
 तं महातपोयुक्तं आतापयन्तं दृष्ट्वा आवृत्तः
 सन् कार्यं पृच्छेत् भगवन् ! किमेव-
 मातापयसि आज्ञापय करोम्यहं युष्मद-
 भिप्रेतं कार्यं भोगान् वा भगवतां प्रय-
 च्छामि, मुनिराह महाराज ! न मम

કાર્યં ભોગાદિભિર્વરેઃ, इदं सङ्घकार्यं
चैत्यविनाशनिवर्त्तनादिकं विदधातु महा-
राज इति ।

ઉપર કહા ઇતનાહી નહી લેકિન
આચાર્ય કે સિવાય દુસરે કી આજ્ઞા સે સાધુ
કે કાર્ય કરને કે પ્રસંગ મેં ભી શાસ્ત્રકારોં
ને ચૈત્ય દ્રવ્ય કી રક્ષા કે લિયે હી
આચાર્ય કે બાહર જાનેકા દિખાયા
હૈ । સોચિયે ! જિન આચાર્ય મહારાજ
કે ગોચરી જાને કી મનાઇ હૈ બાહર
સ્થણિહલ જાનેકી ભી છુટ નહીં હૈ. ઉન
આચાર્ય મહારાજ કે ભી દુસરે જરૂરી
કારણોં કે માફિક ચૈત્ય કી રક્ષાકે કારણ સે
બાહર જાને કા હોતા હૈ.

જિસ દેવદ્રવ્ય કે લિયે ઉપર કે લેખ
મેં લક્ષણ કા દોષ દિખાયા હૈ ઓર રક્ષણ
કા ફાયદા ભી દિખાયા હૈ વૈસે દેવદ્રવ્ય
કે લક્ષણ સે બચને કી ઓર રક્ષણ મેં

લગને કી કિતની જરૂરત હૈ વહ વાચકગણ
આપહી આપ સમજેગે ।

ઉપર લિખે મુજબ ક્ષેત્ર હિરણ્યાદિ
ગ્રામ ગૌ આદિ દ્રવ્ય કે રક્ષણ કી હી
જરૂરત હૈ ઇતનાહી નહીં લેકિન ખુદ
લગવાન કી પૂજા કા નિર્માલ્ય ભી કૈસે
બચાના ઔર ઉસમેં ભી કિતની વિધિ
રખની ઔર આશાતના સે બચાના ચાહિયે,
ન બચે તો કૈસા નુકસાન હોતા હૈ યહ
બાત નિમ્ન લિખિત ગાથાઓં સે માલુમ
હો બચગી ।

“પુષ્પાર્દૃષ્ટિર્જ્વલો નિમ્મલ્લં જં હવે
જિણિદાણં । જં ઠાવઈ વિહિપુવ્વં જત્થા-
સાયણપરં ન હવે ॥ ૧૪૭ ॥ જઈવિ હુ
જિણંગસંગં નિમ્મલ્લં નેવ હુજ્જ કહ્યાવિ ।
નિસ્સીકં લોયગુણા વવહારગુણેહિ
નિમ્મલ્લં ॥ ૧૪૮ ॥ ભક્ષણપાઉલ્લં
ઘણનિયંગપરિભોયભૂકમ્મપરં । અવિહિ-

द्रावणमेवं निम्मल्लं पञ्चहा वज्जं । १४८।
 तिरियभवहेउ भक्खणमणज्जजाईसुहविज्ज
 उल्लंघो दोहगं परिभोगो भूइ कम्मे
 आसुरी जाई । १५०। अविहिट्ठवणमवो-
 हिलाहो हुज्जा णिदंसणाणित्थ । देव-
 पुरंदरकुमरा सामत्थी अमरसभरनिवा
 ॥ १५१ ॥”

जिनेश्वर भट्टाराज के पुष्प विगैरः
 और स्नात्र का पानी विगैरः जे निर्मादय
 डै वड ली विधि पूर्वक वडां स्थापना
 आडिये कि जडां पर आशातना न डोवे
 ॥१४७॥ जे कि जिनेश्वर भट्टाराज के अंग
 के। लग्गा हुआ पदार्थ कभी ली निर्मादय
 नडीं डोता डै देखिन दोकिक गुण और
 व्यवहारिक गुण की अपेक्षा से शोभा
 रहित होने से निर्मादय गिना जाता डै
 ॥१४८॥ उस निर्मादय का लक्षण नडीं करना
 आडिये १, पांव के नीचे नडीं लाना

યા ઉદ્ધાંધન નહીં કરના ૨, અપને શરીર
 કે ઉપયોગ મેં નહીં લેના ૩, કામણુ દુમણુ
 વિગૈરઃ ભૂતિકર્મ મેં ઉપયોગ નહીં કરના ૪,
 અવિધિ સે ફેંકના નહીં ૫, ઇસ તરહ સે
 નિર્માલ્ય કી ભી અવિધિ આશાતના પાંચ
 તરહ સે વર્જન કરની ચાહિયે ॥૧૪૯॥
 અબ ઇસ નિર્માલ્ય કે લક્ષણુ વિગૈરઃ ૫
 દોષ દિખાતે હૈં કિ-નિર્માલ્ય કા લક્ષણુ
 કરને સે તિયંચ ગતિ મેં રૂલના
 હોતા હૈં. ઉદ્ધાંધન કરને સે અનાય
 જાતિ મેં જન્મ હોતા હૈં. શરીર સે
 પરિભોગ કરને સે દુર્ભરાપના હોતા હૈં
 ભૂતિકર્મ મેં ઉપયોગ લાને સે દેવતા
 મેં ભી અધમ જાતી કા દેવ હોતા હૈં
 ॥૧૫॥ નિર્માલ્ય કો ભી અવિધિ સે
 સ્થાપન કરને મેં આઘન્દે જન્મ મેં
 ભી બોધિ નહીં મિલતી હૈં ઇસ તરહ
 સે પાંચો તરહ કે નિર્માલ્ય કે અપ-

માન મેં હજી બતાયા, અબ ઉસકે
લિયે દૃષ્ટાંત દિખાતે હૈં.

અનુક્રમ સે યે પાંચો દૃષ્ટાંત હૈં લક્ષણ
મેં દેવકુમાર-ઉદ્ધવ ધન મેં પુરન્દરકુમાર,
પરિભોગ મેં શ્યામા, ભૂતિકમ્ભ મેં
અમરરાજા ઓર અવિધિ ત્યાગ મેં સંવર-
રાજા, યાને ઇન પાંચોને ઉપર કહે મુજબ
લક્ષણાદિ ક્રિયા ઓર ઇસસે તિર્યચ ભવ
મેં રૂલના આદિ ક્રિયા ॥૧૫૧॥ ઇસ સે
શ્રીમાન હરિભદ્રસૂરિ ફરમાતે હૈં. કિ અરછે
સજ્જન આદમી કે સર્વથા અવિધિ કા
ત્યાગ કરના ચાહિયે ક્યોંકિ મોક્ષ માર્ગવાલે
કે આશાતના કા ત્યાગ કરના વહી મોક્ષ
કારણ હૈં ।

ઇસ ઉપર કે લેખ સે ખુદ દેવદ્રવ્ય
કા રક્ષણ કરના કિતના જરૂરી હૈં વહતો
માલૂમ હો ગયા હોગા લેકિન આખિર કે
સમ્બોધ પ્રકરણકી ગાથાઓ સે જરૂર સમજ

મેં આગયા હોગા કિ નિર્મોલ્ય કા ભી
 વિધિ-સે હી ઉપયોગ કરના જરૂરી હૈ ।
 દેવદ્રવ્ય કે રક્ષણુ મેં કિતના કાયદા હૈ
 વહ બાત સીધે રૂપ સે તો ઉપર દિખા
 ચુકે હૈ, લેકિન અર્થાન્તર સે ભી શાસ્ત્રકાર
 મહારાજ ક્રમાંતે હૈ કિ-કિસી એક
 સાધુ કે ઉત્કૃષ્ટ મેં ઉત્કૃષ્ટ અનવ-
 સ્થાપ્ય યા પારાંચિચક પ્રાયશ્ચિત
 આયા હો ઓર વહ પારાંચિચક યા
 અનવસ્થાપ્ય પ્રાયશ્ચિત કરતા ભી હો
 લેકિન ઓસે મોકે પર ચૈત્ય યા ચૈત્ય-
 દ્રવ્ય કા નાશ હોતા હોવે ઓર ઉસકો
 વહ અનવસ્થાપ્ય યા પ્રાયશ્ચિત વાલા
 બચાદે તો ઉનકા શેષ પારાં યા
 અનં પ્રાયશ્ચિત એક દિવસ સે કુંછ
 યા બારહ વર્ષ કે તપ કા હોવે વહ-
 ભી માફ હોતા હૈ, વહ પાઠ ઇસ
 લેખ કે આખિર-કે ભાગમેં દિયા હૈ,

આખિર મેં દિયા હુઆ શ્રીબૃહત્કલ્પ-

ભાવ્ય ઔર ટીકા કા પાઠ દેખકર વાચકો
 કે માલૂમ હોગા કિ ચૈત્ય દ્રવ્ય કા
 નાશ રોકે યાને ચૈત્ય દ્રવ્ય કી રક્ષા
 કરે તો અનવસ્થાપ્ય ઔર પારાઽ માફ
 હોવે । અબ સોચિયે કિ ચૈત્ય દ્રવ્ય કે
 રક્ષણુ મેં કિતના બડા ક્ષયદા હોગા કિ
 જિસસે બડા મેં બડા પ્રાયશ્ચિત ભી માફ
 હોજવે, ઔર ઇસહી લેખ સે યહભી સમજ
 સકોગે કિ ચૈત્ય દ્રવ્ય કા રક્ષણુ નહી
 કરકે ભક્ષણુ કરે યા ભક્ષણુ કરને કા
 રાસ્તા નિકાલે યા ઉપેક્ષા કરેં તો
 ઉસકો કિતના ભારી દોષ હોતા હોગા વહ
 જ્ઞાની હી જાન સકતા હૈ । કયોંકિ અનવ-
 સ્થાપ્ય ઔર પારાંચિક સ્થાન મેં ભી કહે
 હુએ અપરાધ ઇનસે કમ માને ગયે. દેવદ્રવ્ય
 કા ભક્ષણુ નહી કરના ઔર રક્ષણુ હી કરના
 સિર્ફ ઇતનાહી કાર્ય ગૃહસ્થોં કા નહી હૈ
 કિંતુ ઔર ભી વૃદ્ધિ કરને કા ભી કાર્ય
 ઉનકા હૈ યદ્યપિ સાધુ મહાત્માઓ કે લિયે

યે દોનોં હી કાર્ય યાને ભક્ષણ નહી કરના
 ઔર રક્ષણ કરના યહી હૈ કયોંકિ સાધુ
 મહાત્મા અકિંચિન હૈ ઔર સામાયિક
 સિવાય કી પ્રવૃત્તિ કે ત્યાગી હૈ ઇસસે
 સાધુ મહાત્મા વૃદ્ધિકા ન તો અધિકારી હૈ
 ન તો કરસકતો હૈ લેકિન જો લોક સર્વથા
 પરિગ્રહ કે ત્યાગી નહી હૈ ઔર ન તો
 જિન્હોને સર્વ સાવધ છોડા હૈ વૈસે ગૃહસ્થ
 લોગોં કે લિયે દેવદ્રવ્ય કી વૃદ્ધિ કરની
 બહુત જરૂરી હૈ । દેવદ્રવ્ય કી વૃદ્ધિ કરને-
 વાલા કયા ર ફલ પાતા હૈ ઇસકે લિયે
 પેશ્તર દેખીયે ઉપદેશ પદકા પાઠ ।

જિણપવયણવુદ્ધિકરં પભાવગં નાણ
 દંસણગુણાણં । વઢંતો જિણદઘ્વં તિત્થયરત્તં
 લહ્હિ જીવો ॥ ૪૧૮ ॥ પૂર્વાર્દ્ધવ્યાખ્યા-
 પૂર્વવત્ । વર્દ્ધયન્ અપૂર્વાપૂર્વદ્રવ્યપ્રેક્ષેપણ
 વર્દ્ધિ નયન્ જિનદ્રવ્યં, તીર્થકરત્વં ચતુર્વર્ણ-
 શ્રીશ્રમણસંધર્તૃત્વલક્ષણં લભતે જીવઃ
 ॥ ૪૧૮ ॥

ਜੈਨਸ਼ਾਸਨ ਦੀ ਵृद्धਿ करनेवाला और
ज्ञान दर्शन का विस्तार करनेवाला और
ਜਿਨ ਦ੍ਰਵ્યਕੋਂ ਅਠਾਨੇਵਾਲਾ ਭੁਵ ਥੀਰਥੰਕਰ
ਪਨਾ ਪਾਤਾ ਹੈ ।

ਉਪਰ ਦੇ ਮੂਲ ਦੇ ਪਾਠ ਤੋਂ ਵਾਧਕ ਜਨ
ਸਾਫ਼ ੨ ਸਮਝ ਸਕੇਂਗੇ ਕਿ ਦੇਵਦ੍ਰਵਿਯ ਕੋ ਅਠਾਨੇ
ਮੇਂ ਕਿਤਨਾ ਅਠਾ ਫਲ ਹੈ, ਕਥੋਂਕਿ ਜੈਨ
ਸ਼ਾਸਨ ਮੇਂ ਥੀਰਥੰਕਰਪਨੇ ਦੇ ਸਿਵਾਯ ਹੋਰ
ਅਠਾ ਪਛਾਣੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਵਧ ਪਛ ਈਸ
ਬੈਤ੍ਰਿਕਦ੍ਰਵਿਯ ਦੀ ਵ੍ਰਧਿਯ ਤੋਂ ਮਿਲਤਾ ਹੈ, ਐਸੀ
ਸੰਕਾ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ ਕਿ ਥੀਰਥੰਕਰ ਨਾਮ ਕਰਮ
ਅੰਧਨੇ ਦੇ ਲਿਖੇ ਸ਼ਾਸਤਰਕਾਰੋ ਨੇ ਅਰਿਭੰਤ
ਆਦਿ ੨੦ ਪਛੋਂ ਕਾ ਆਰਾਧਨ ਭੀ ਕਠਾ ਹੈ
ਲੇਕਿਨ ਵਧਾਂ ਦੇਵਦ੍ਰਵਿਯ ਵ੍ਰਧਿਯ ਕਾ ਉਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ
ਹੈ, ਐਸੀ ਸੰਕਾ ਨਹੀਂ ਕਰਨੇ ਕਾ ਕਾਰਣ ਯਥਾ
ਹੈ ਕਿ ਅਰਿਭੰਤਾਦਿ ੨੦ ਪਛ ਦੀ ਜਿਨਕੀ
ਆਰਾਧਨਾ ਤੋਂ ਥੀਰਥੰਕਰ ਗੋਤਰ ਕਾ ਅਨੰਧ ਅਤੇ
ਨਿਕਾਯਨ ਭੋਨਾ ਤੁਮਨੇ ਭੀ ਮਾਨਾ ਹੈ. ਉਸਮੇਂ
ਅਰਿਭੰਤ ਪਛਕੀ ਆਰਾਧਨਾ ਮੁਖਿਯ ਹੈ ਅਤੇ

દેવદ્રવ્ય કી વૃદ્ધિ મુખ્યતા સે શ્રી અરિહંત ભગવાન કી ભક્તિ કે લિયે હી હૈ, તે અરિહંત કી ભક્તિ કે અધ્યવસાય સે દેવદ્રવ્ય બઢાનેવાલા જીવ તીર્થંકર પના પાવે ઉસમેં કૌનસે તાજજીવ કી ખાત હૈ । ઓર ઇસીસે હી શાસ્ત્રકાર મહારાજ હરિભદ્ર સૂરિજી દેવદ્રવ્ય વૃદ્ધિ કરને વાલે જીવ કે તીર્થંકર નામ ગોત્ર કા બન્ધ દિખાતે હૈ, વહુ અતિશયોકિત નહીં હૈ । દેવદ્રવ્ય બઢાનેવાલા ઉત્કૃષ્ટાધ્યવસાયમેં હોવે તખલી તીર્થંકરપના પાવે, લેકિન મધ્યમ યા મન્દ પરિણામ હોવે તખલી ચૈત્ય ઓર ચૈત્યદ્રવ્ય કા ઉપકાર કરનેવાલા ગણધર પદવી ઓર પ્રત્યેકબુદ્ધપના પાતા હૈ.

સંપૂર્ણ

પ્રાચીન સાહિત્ય પ્રકાશન યોજના

૨૦૪૪-૪૫ના છપાતા ગ્રંથો

(જૈ. શ્વે. મૂ. ભંડારોમાં ભેટ બાય છે)

(૧) ભરહેસર કથાઓ

(૨) મણ્ડ નિષ્ણાણું ૩૬ કર્તવ્યો

(૩) પ્રતિક્રમણ હેતુ તથા સ્વાધ્યાય

(૪) ચિત્રસંભૂતિ ચરિત્રમ્

(૫) ધન્ય ચરિત્રતમ્

(૬) દ્વાવિંશતિ પરિ સહકથાઃ

(૭) રઘુવંશમ્ (મૂલ ત્રણ સર્ગ)

(૮) વિનોદ કથા સંગ્રહ

(૯) જીવન ભાવની

(૧૦-૧૧) ચંદ્રલેખા ચોપાઈ બુદ્ધિસસ

(૧૨) પ્રશ્ન વ્યાકરણું સટીકં

(૧૩) વિંશતિ સ્થાનક ચરિત્રમ્

(૧૪) નિયુક્તિ સંગ્રહઃ

- (૧૫) સમવાયાંગ સૂત્રં સટીક
- (૧૬) પાંડવ ચરિત્રમ્ (શુભ વર્ધન)
- (૧૭) સપ્ત વ્યસન કથા સમુચ્ચયઃ
- (૧૮) પ્રજ્ઞાપના તૃતીય પદ સંગ્રહણી
- (૧૯) કુમાર સંભવમ્ (મૂલ ૪ સર્ગ ટીકા)
- (૨૦) પંચ નિર્ગથી પ્રકરણમ્ સાવચૂરિકમ્
- (૨૧) ઉપદેશ પદ ભા. ૧
- (૨૨) દેવકુમાર ચરિત્રમ્
- (૨૩) ધર્મ વિલાસ
- (૨૪) યુગાદિદેશના
- (૨૫) ઉપદેશ સારઃ સટીકઃ
- (૨૬) અભયકુમાર ચરિત્રમ્
- (૨૭) રત્નપાલ રાસ
- (૨૮) રત્નચૂડ રાસ
- (૨૯) વિશેષણ પર્વ

આપ આ ગ્રંથ પ્રકાશનમાં લાભ લઈ શકશે!

શ્રી હર્ષપુષ્પામૃત જ્ઞેન ગ્રંથમાલા

(લાખાખાવળ)

C/o. શ્રુતજ્ઞાન ભવન

૪૫ દિગ્વિજય પ્લોટ, જામનગર (સૌરાષ્ટ્ર)

અવશ્ય મંગાવો

જૈન શાસન

(અઠવાડિક)

વાર્ષિક લવાજમ-રૂા. ૩૦

ક્ર

મહાવીર શાસન

(માસિક)

વાર્ષિક લવાજમ-રૂા. ૨૧

ક્ર

શ્રી મહાવીર શાસન કાર્યાલય

શાક મારકેટ સામે, જામનગર.

ક્ર

જૈન શાસન કાર્યાલય

મેઝન રોડ, વઢવાણ શહેર (સૌરાષ્ટ્ર)